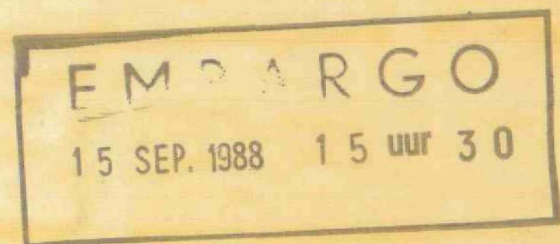

Agressief Gedrag bij Honden

voorstellen voor maatregelen

**Rapport van de Commissie
van Advies Agressief Gedrag bij Honden**

X444 (x2)

Den Haag, september 1988

Agressief Gedrag bij Honden

voorstellen voor maatregelen

bibliotheek

sig : 53x444
bnr :
ex : 2
hb :
mlv : 0037509

landbouw en visserij

**Rapport van de Commissie
van Advies Agressief Gedrag bij Honden**

Den Haag, september 1988

INHOUD

	<u>Blz.</u>
SAMENVATTING.	3.
1. INLEIDING.	6.
2. TAAKOPDRACHT, SAMENSTELLING EN WERKWIJZE VAN DE COMMISSIE.	7.
2.1. Taakopdracht.	7.
2.2. Samenstelling.	7.
2.3. Werkwijze.	8.
3. INVENTARISATIE PROBLEMATIEK.	9.
3.1. Inleiding.	9.
3.2. Inventarisatie buitenland.	9.
3.3. Inventarisatie Nederland.	11.
4. PROBLEEMSTELLING.	13.
5. CATEGORIEËN GEVAARLIJKE HONDEN.	15.
5.1. Algemeen.	15.
5.2. Categorie I.: Honden gefokt op agressief gedrag.	15.
5.3. Categorie II.: Gebruikshonden.	17.
5.4. Categorie III.: Overige agressieve honden.	18.
6. INVENTARISATIE BESTAANDE REGELGEVING.	19.
6.1. Inleiding.	19.
6.2. Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering.	19.
6.3. Wet op de dierenbescherming.	20.
6.4. Politiewet.	21.
6.5. Wet op de weerkorpsen.	21.
6.6. Gemeentewet en plaatselijke verordeningen.	22.
6.7. Burgerlijk Wetboek.	22.
6.8. Conclusie.	22.
7. MOGELIJKHEDEN VOOR MAATREGELEN.	23.
7.1. Inleiding.	23.
7.2. Preventieve maatregelen.	23.
7.2.1. Maatregelen ten aanzien van fokken.	24.
7.2.2. Algeheel verbod tot houden.	24.
7.2.3. Muilkorfgebod en kort aanlijngedod.	25.
7.2.4. Gedragstest.	26.
7.2.5. Voorlichting en educatie.	28.
7.2.6. Identificatie en registratie.	28.
7.2.7. Gedrags- en gehoorzaamheidscursussen.	29.

7.3.	Repressieve maatregelen.	30.
7.3.1.	Inleiding.	30.
7.3.2.	Strafmaat bij overtreding van bestaande en de voorgestelde regelgeving ten aanzien van agressief gedrag van honden.	30.
7.3.3.	Het ontnemen van de hond aan de eigenaar en het afmaken van de hond.	31.
7.4.	Verbod hondengevechten.	34.
8.	MAATREGELEN.	35.
8.1.	Algemeen.	35.
8.2.	Algemene maatregelen.	35.
8.2.1.	Strafverhoging in bestaande wetgeving.	35.
8.2.2.	Verbod hondengevechten.	35.
8.2.3.	Onderzoek gedragstest.	35.
8.2.4.	Voorlichting en educatie.	36.
8.3.	Maatregelen voor de categorieën I, II, III.	37.
8.3.1.	Preventieve maatregelen.	37.
8.3.2.	Repressieve maatregelen.	38.
8.4.	Uitvoering wettelijke maatregelen Rijk/Gemeente.	39.

Bijlagen

1. Notitie van de Minister van Landbouw en Visserij aan de Tweede Kamer inzake problematiek Pit Bull Terriers.
2. Instellingsbeschikking van de Commissie van advies agressief gedrag bij honden.
3. Omschrijving van de belangrijkste karakteristieken van het Pit Bull Terrier type (incl. foto's).
4. Overzicht jurisprudentie artikel 425 Wetboek van Strafrecht.
5. Model-bepalingen Algemene Plaatselijke Verordening (APV).

SAMENVATTING

De bestaande verontrusting over agressief gedrag van honden laat zich ondermeer onderverdelen in een tweetal aspecten: de veiligheid van de burger en het dierenwelzijn.

Deze verontrusting is voor de Minister van Landbouw en Visserij aanleiding geweest medio juni 1988 de Commissie van advies agressief gedrag bij honden in te stellen.

De commissie kreeg als taakopdracht vóór 1 september 1988 voorstellen te doen voor maatregelen, ter voorkoming van gevaar voor mens of dier als gevolg van agressief gedrag van honden. Daarbij diende rekening gehouden te worden met de uitvoerbaarheid en effectiviteit van de maatregelen.

Onder gevaar voor mens of dier wordt verstaan, de omstandigheid waarbij honden door hun agressieve gedrag een aanzienlijk letsel kunnen toebrengen aan mens of dier.

De commissie constateert dat van de in ons land aanwezige honden een aantal in meer of mindere mate een gevaar voor mens of dier kan zijn.

De indruk is gewekt dat de problematiek van agressief gedrag van honden en met name van Pit Bull Terriers aanzienlijk aan het toenemen is.

De commissie constateert uit de haar ter beschikking staande gegevens dat er sinds een aantal jaren problemen in de samenleving bestaan met agressief gedrag van honden, doch dat deze problematiek de afgelopen jaren niet is toegenomen. De commissie is van mening dat desalniettemin agressief gedrag van honden naar aard en omvang als een serieus probleem voor de samenleving moet worden opgevat. Zij stelt voorts vast dat agressief gedrag van Pit Bull Terriers een lokaal probleem vormt.

De commissie heeft zich in haar rapport met name gericht op gevaarlijke honden. Gevaarlijke honden zijn honden die door hun agressief gedrag aanzienlijk letsel kunnen toebrengen aan mens of dier. Daartoe heeft zij een drietal herkenbare categorieën gevaarlijke honden onderscheiden:

- groepen van honden met morfologisch overeenkomstige karakteristieken (honden met gelijke lichaamsbouw) waarin gefokt wordt op agressief gedrag (categorie I);
Tot deze categorie moeten dieren van het Pit Bull Terrier type gerekend worden. Immers binnen dit type wordt op agressief gedrag gefokt.
Daarnaast zijn bepaalde uiterlijke kenmerken er debet aan, dat bij beten het toegebrachte letsel vaak ernstig is. Tenslotte toont de Pit Bull Terrier vaak vasthoudendheid in het gedrag. Ook dit kenmerk kan bijdragen aan de ernst van het toegebrachte letsel. Onder deze categorie kunnen in de toekomst ook andere rassen en typen honden worden gebracht indien agressiviteit zou blijken. (bijvoorbeeld door het fokken op agressief gedrag).

- gebruikshonden, te weten honden die geheel of gedeeltelijk opgeleid zijn voor bewakings-, opsporings- of verdedigingswerk. Deze honden is geleerd om af te weren, aan te vallen en in bepaalde situaties te bijten (categorie II);

Bij de indeling in de bovengenoemde twee categorieën zijn alleen vooraf herkenbare groepen van gevaarlijke honden betrokken. De commissie realiseert zich evenwel dat er in Nederland meerdere rassen of bastaarden voorkomen die zich agressief kunnen gedragen. Dit is echter niet voorspelbaar. Tonen deze honden agressief gedrag, dan vallen deze dieren automatisch onder de volgende categorie.

- individuele honden, die niet behoren tot de eerste of tweede categorie, waarvan gebleken is dat ze een gevaar voor mens of dier zijn. Dit zijn individuele honden die agressief gedrag getoond hebben door het toebrengen van letsel danwel door het uiten van een dreiging daartoe (Categorie III).

De commissie heeft zich gerealiseerd dat honden een zeer bijzondere betekenis voor hun eigenaar kunnen hebben en dat dieren een eigen te respecteren waarde hebben. De commissie is echter van mening dat tegen agressief gedrag van honden maatregelen genomen moeten worden.

De door de commissie voor de onderhavige problematiek voorgestelde maatregelen vallen uiteen in maatregelen die voor alle groepen van honden gelden en specifieke maatregelen voor de categorieën I, II en III. Deze betreffen wetgeving, voorlichting en onderzoek.

Als algemene maatregelen worden voorgesteld een verbod op hondengevechten, verhoging van het strafmaximum op overtreding van artikel 425 Wetboek van Strafrecht, alsmede het geven van voorlichting en educatie.

Als belangrijkste preventieve maatregel stelt de commissie voor een verplichting tot het muilkorven en/of het kort aanlijnen van de honden uit de drie hiervoor genoemde categorieën, zodra deze honden zich op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats bevinden. Deze maatregel heeft ten doel het potentiële gevaar te keren dat deze honden voor mens en dier betekenen indien zij niet op enigerlei wijze onschadelijk worden gehouden. De gebruikshonden komen voor een muilkorfverplichting in beginsel niet in aanmerking, gezien de werkzaamheden waarvoor deze honden worden gebruikt. De commissie is van mening dat de gebruikshonden door erkende instanties moeten worden opgeleid.

In het kader van de repressieve maatregelen merkt de commissie op dat het aanbeveling verdient dat een hond, die behoort tot een van de drie categorieën van gevaarlijke honden en ernstig letsel heeft toegebracht aan mens of dier (omdat niet aan een muilkorf- en/of aanlijnverplichting is voldaan), in beginsel aan de eigenaar wordt ontnomen. Naar het oordeel van de commissie biedt het bestaande wettelijk kader, met name het Wetboek van Strafrecht vooralsnog voldoende mogelijkheden daartoe.

Als ondersteunende maatregel is een identificatie en registratie voor honden uit de categorie I, II en III gewenst.

Omdat gevaarlijk gedrag van honden in bepaalde gevallen de openbare orde in de gemeenten kunnen verstoren en de gemeenten belast zijn met de zorg voor de bescherming hiervan, zijn enige voorstellen tot deze bestuurslaag gericht: te weten de invoering van de aanlijn- en muilkorfgeboden. Zonder wettelijke grondslag zijn de gemeenten niet verplicht tot aanpassing van hun verordeningen en is landelijke toepassing dan ook niet gegarandeerd. Direkt geconfronteerd met (mogelijke) agressie van honden en de gevolgen ervan, kunnen de lokale besturen evenwel de noodzaak van ingrijpen op hun grondgebied het beste beoordelen.

De overige - hierboven aangeduide - aanbevelingen zouden op Rijksniveau verwezenlijkt moeten worden.

Hoofdstuk 1. INLEIDING

Enige tijd geleden ontstond in ons land verontrusting door berichten in de media, dat er hondengevechten worden gehouden, waarbij de dieren elkaar ernstig zouden beschadigen.

Daarnaast leek er de laatste tijd sprake te zijn van een toename van agressief gedrag van honden. In toenemende mate verschenen berichten in de media over honden die mensen en dieren aanvielen. Dit leidde tot vragen vanuit de samenleving om adequate maatregelen.

Door de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Eversdijk en Van der Burg zijn schriftelijke vragen gesteld aan de Ministers van Landbouw en Visserij en Justitie, inzake de incidenten met Pit Bull Terriers, alsmede eventueel te nemen maatregelen inzake deze problematiek.

In een notitie die mede namens de Minister van Justitie door de Minister van Landbouw en Visserij aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal is verzonden, is ingegaan op de problematiek van de Pit Bull Terrier, waarbij tevens is voorzien in de beantwoording van de bovengenoemde kamervragen (bijlage 1).

In deze notitie schrijft de Minister van Landbouw en Visserij, mede namens zijn ambtsgenoot van Justitie, dat de problematiek van agressief gedrag van honden zich laat onderverdelen in een tweetal aspecten, te weten:

- verstoring van de openbare orde en veiligheid in het algemeen;
- dierenwelzijn.

Regelgeving gericht op agressief gedrag bij honden lijkt slechts op beperkte schaal te bestaan. Voorts is de regelgeving niet specifiek op de huidige problematiek toegesneden. Naast een mogelijke verbetering van het bestaande wettelijke kader, dat meer een repressief karakter heeft, bestaat er ook behoefte aan maatregelen die juist kunnen voorkómen dat mens of dier gevaar lopen als gevolg van agressief gedrag van honden.

Door de publiciteit over agressieve honden kan de algemene waardering voor de hond als huisdier op de achtergrond geraken.

De over het algemeen positieve waardering van de samenleving voor de hond zou wel eens kunnen omslaan wanneer oorzaken en gevolgen van het agressieve gedrag van honden niet daadwerkelijk worden aangepakt.

De noodzaak van met name preventieve maatregelen sluit ook aan bij de uitkomsten van een enquête, die in opdracht van de Commissie Gezondheid en Welzijn Gezelschapsdieren is verricht over de relatie mens-dier. Uit deze enquête kwam naar voren dat afwijkend gedrag van huisdieren (hond en kat) door hun eigenaren als het grootste probleem wordt ervaren. Ook voor niet-eigenaren vormt agressie van honden een probleem door de dreiging die daarvan uitgaat.

Behalve het gevaar voor mens en dier dat honden door hun agressief gedrag vormen, is het welzijn van dieren dat aan de orde is bij hondengevechten, voor de Minister van Landbouw en Visserij aanleiding geweest zich door deskundigen te laten adviseren.

Hoofdstuk 2. TAAKOPDRACHT, SAMENSTELLING EN WERKWIJZE VAN DE COMMISSIE.

2.1. Taakopdracht

Gelet op de onderhavige problematiek acht de Minister van Landbouw en Visserij het wenselijk mogelijke maatregelen, mede in verband met eventuele complicaties, nader te bezien op hun haalbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit, alsmede op hun technische en juridische aspecten.

Teneinde daarover duidelijkheid te verkrijgen heeft de Minister van Landbouw en Visserij op 10 juni 1988 de Commissie van advies agressief gedrag bij honden geïnstalleerd.

De taakstelling van de commissie luidt ingevolge de instellingsbeschikking van de Minister van Landbouw en Visserij van 9 juni 1988 (Stcrt. 111; zie bijlage 2) als volgt:

- de commissie heeft tot taak voorstellen te doen voor maatregelen ter voorkoming van gevaar voor mens of dier als gevolg van agressief gedrag van honden. Daarbij besteedt zij in ieder geval aandacht aan aspecten van het dierwelzijn en de openbare orde en veiligheid, alsmede aan de uitvoerbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde maatregelen;
- de commissie legt haar bevindingen en voorstellen neer in een uiterlijk op 1 september 1988 aan de Minister van Landbouw en Visserij uit te brengen rapport.

2.2. Samenstelling

Gelet op de complexiteit van de materie heeft de Minister van Landbouw en Visserij deskundigen op verschillende terreinen aangezocht zitting te nemen in de commissie.

In de commissie werden de volgende leden benoemd:

- Prof. Dr. J. Bouw, tevens voorzitter, hoogleraar zoötechniek gezelschapsdieren aan de Faculteit Diergeneeskunde van de Rijksuniversiteit te Utrecht;
- Mw. Drs. J.H.C. Brooijmans-Schallenberg, op voordracht van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland;
- Hr. M. van Zuuren, op voordracht van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren;
- Prof. H. Rozemond, op voordracht van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde;
- Mr. W.A.L. Reijlink, op voordracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Per 16 augustus is de heer Reijlink vervangen door mw. Mr. J.M.H. Tacken;
- Mw. Mr. C.E.M.G. Höfte, op voordracht van de Minister van Binnenlandse Zaken;
- Mw. Mr. M.E. Portegies-Damave, op voordracht van de Minister van Justitie;
- Ir. C.J. Janmaat en
- Mr. P. Ritsema, op voordracht van de Minister van Landbouw en Visserij, met ingang van 1 augustus is in diens plaats benoemd mw. Mr. J.L.D. Heukers.

Het secretariaat van de commissie berustte bij Drs. P. van Houwelingen en Ing. A.K. Oosterlaak van het Ministerie van Landbouw en Visserij.

2.3. Werkwijze

De commissie acht, gelet op haar taakopdracht, een nadere beschouwing van de materie gewenst, alvorens tot een probleemstelling te komen. Daarom geeft zij in hoofdstuk 3 eerst een inventarisatie van de onderhavige problematiek. Gezien het korte tijdsbestek waarin te werk moest worden gegaan, is deze inventarisatie beperkt gebleven tot een kort overzicht van de problemen met agressief gedrag van honden in Nederland en in een aantal andere landen. De commissie is evenwel van mening dat zij op basis van de huidige informatie tot verantwoorde oordeelsvorming en advisering is gekomen.

Vanuit deze inventarisatie is de commissie tot de probleemstelling gekomen, die in hoofdstuk 4 wordt aangegeven.

Onderzocht is welke honden agressief zijn (dan wel in staat geacht worden agressief gedrag te tonen) en als gevolg daarvan gevaarlijk kunnen zijn voor mens of dier. In hoofdstuk 5 wordt hierop ingegaan.

Voor een beoordeling van de problematiek op grond waarvan maatregelen kunnen worden voorgesteld is eveneens een inventarisatie van de bestaande regelgeving van belang. Deze inventarisatie wordt in hoofdstuk 6 gegeven.

In hoofdstuk 7 wordt aangegeven welke maatregelen overwogen zouden kunnen worden om de problematiek van agressief gedrag van honden te beteugelen, waarna de commissie in hoofdstuk 8 aangeeft tot welke voorstellen voor maatregelen bedoelde overwegingen hebben geleid.

Gezien de periode, waarbinnen de commissie haar werkzaamheden diende te verrichten, alsmede de deskundigheid binnen de commissie, heeft zij het niet nodig geacht andere personen of groeperingen uit de hondenwereld te horen.

Hoofdstuk 3. INVENTARISATIE PROBLEMATIEK

3.1. Inleiding

De commissie heeft vanaf het moment van haar instelling getracht, zoveel mogelijk nieuwe relevante informatie - uit binnen- en buitenland - over de aard en omvang van de problematiek van de agressieve honden te verzamelen.

Gezien de korte periode waarin de commissie heeft gefunctioneerd heeft zij zich daarbij noodzakelijkerwijs moeten beperken tot de informatie die reeds bij verschillende instanties direct voorhanden was. Er vindt immers geen centrale registratie plaats van gegevens van bijvoorbeeld hondebeten, aantal aanwezige honden en van Pit Bull Terriers in het bijzonder.

De volgende instanties zijn betrokken bij de inventarisatie:

- Gemeente- en Rijkspolitie;
- ziekenhuizen;
- verzekeringsmaatschappijen;
- Stichting Consument en Veiligheid;
- Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren;
- Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland;
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten;

Daarnaast is informatie ontvangen van de agrarische vertegenwoordiging buitenland van het Ministerie van Landbouw en Visserij in de landen België, Duitsland, Zwitserland, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten, waardoor een beeld over agressief gedrag van honden in die landen is ontstaan.

3.2. Inventarisatie buitenland

Uit de over het buitenland verkregen informatie heeft de commissie de volgende indruk gekregen.

België

Er is in België geen sprake van grote problemen met Pit Bull Terriers. Enige gemeenten kennen echter wel aanlijn- en muilkorfgeboden voor gevaarlijke honden.

De Ministeries van Landbouw en van Justitie overwegen geen maatregelen.

Op dit moment is er in de media grote belangstelling voor dit probleem.

Bij de deskundigen heerst de opvatting dat de op aanvalsdrift geselecteerde Pit Bull Terrier niet bijvoorbaat agressiever is dan de Dobermann, herdershond, e.a.

Bovendien zijn deskundigen de mening toegedaan, dat de problematiek niet grijpbaar is.

West-Duitsland

Agressief gedrag van honden vormt in West-Duitsland niet een zo ernstig probleem, dat op landelijk of op deelstaat niveau wettelijke maatregelen noodzakelijk worden geacht.

Wel krijgt het Ministerie van Binnenlandse Zaken regelmatig brieven van Duitse parlementsleden, die aandringen op maatregelen op landelijk niveau.

De problemen met agressieve honden kunnen lokaal worden aangepakt door middel van politie-verordeningen.

In individuele gevallen kan een eigenaar verplicht worden zijn hond te muilkorven. Agressieve honden kunnen, zonodig, bij de eigenaar worden weggehaald.

De Wet op de dierenbescherming biedt thans geen rechtsgrondslag voor een verbod tot het fokken van honden. Hondengevechten zijn volgens deze wet verboden.

Groot-Brittannië

In dit land wordt agressief gedrag bij honden door de overheid niet als een wezenlijk probleem gezien. Wel zijn er aanwijzingen dat de Pit Bull Terrier problematiek de kop gaat opsteken.

Er bestaat een drietal wettelijke geschriften op grond waarvan kan worden opgetreden tegen agressief gedrag:

- Dog Act (1871);
- Town Police Clauses Act (1848);
- Animals Act 1971.

Deze wetgeving kenmerkt zich door de regel dat de eigenaar verantwoordelijk is voor het gedrag - en voor het nemen van maatregelen tegen eventueel daaruit voortkomende overlast, schade en/of letsel - van zijn dier(en).

Thans wordt in het parlement een discussie gevoerd over aanpassingen in de "Protection of Animals Bill", gericht tegen het adverteren voor diereengevechten. Het ligt in de bedoeling dit strafbaar te stellen.

Zwitserland

Het agressieve gedrag van honden vormt in Zwitserland geen groot probleem. Het beperkt zich tot enkele, op zichzelf staande gevallen.

Kantonaal zijn door de politie regelingen uitgewerkt voor bepaalde dieren, dus niet specifiek voor honden. Deze zogenaamde "Haltebewilligungen" gelden voor alle agressieve dieren en zouden dus ook bij Pit Bull Terriers kunnen worden toegepast. Op grond hiervan kan men, zonodig, het houden verbieden.

Federaal bestaat er het Zivilgesetzbuch, waarin het zogenaamde "Obligationsrecht" is opgenomen, dat onder andere de "Haftung", de aansprakelijkheid van de dierenhouder, regelt. Ook hier wordt de hond niet specifiek genoemd.

Verenigde Staten van Amerika

In de V.S. is sprake van de nodige controverse rondom de Pit Bull Terrier. Het is bekend, dat deze hond clandestien wordt ingezet bij hondengevechten.

In tegenstelling tot de incidentele klachten rondom Duitse Herders en Dobermann Pinchers, blijkt de Pit Bull Terrier bij herhaling het nieuws te halen (vooral vanwege de ernstige gevolgen van diens aanvallen op zowel kinderen als volwassenen).

Op centraal overheidsniveau zijn regelingen getroffen, die ondermeer het vervoer van honden over staatsgrenzen voor het houden van hondengevechten verbieden (Animal Welfare Act of 1976).

Op lager overheidsniveau, municipality en county, zijn in een aantal gevallen, naast regels voor gevaarlijke honden (zoals aanlijn- en muilkorfgeboden), regels gesteld ten aanzien van Pit Bull Terriers. De inhoud van deze regelingen is verschillend.

In sommige steden wordt alleen een aansprakelijkheidsverzekering vereist indien men in het bezit is van een dergelijke hond. In andere steden gaat men veel verder, onder andere tot inbeslagname en het afmaken van een dergelijke hond. In de regel wordt de eigenaar van een bijtende Pit Bull Terrier geconfronteerd met zware financiële straffen.

Een aantal van bovengenoemde regelingen zijn door de Amerikaanse rechters onverbindend verklaard, omdat deze regelingen geen voldoende nauwkeurige omschrijving van het Pit Bull Terrier type gaven. Daardoor zouden de regelingen in strijd zijn met de Amerikaanse grondwet.

3.3. Inventarisatie Nederland

In ons land zijn ongeveer 1,7 miljoen honden (Nipo-enquête 1988, uitgevoerd in opdracht van de Commissie Gezondheid en Welzijn Gezelschapsdieren). Uit informatie uit de wereld van eigenaren van de Pit Bull Terriers kan worden opgemaakt dat het aantal Pit Bull Terriers thans 8.000-10.000 bedraagt, hetgeen ongeveer 0,5 % is van de totale hondenpopulatie.

In het navolgende staan gegevens van de Stichting Consument en Veiligheid en van de gemeente- en rijkspolitie centraal.

De Stichting Consument en Veiligheid heeft met een veertiental ziekenhuizen, die een continue eerste hulpdienst hebben, afspraken gemaakt over de registratie van ongevallen. Daartoe worden door deze ziekenhuizen van alle ongevallen formulieren ingevuld. Een onderdeel van dit formulier vormt de rubriek "hondebeten". In de geënquêteerde 14 ziekenhuizen worden jaarlijks zo'n 1.700 bijtgevallen behandeld. De stichting gaat er van uit, dat hetgeen in deze ziekenhuizen wordt behandeld, ongeveer 10% uitmaakt van de ongevallen, die in ons land in ziekenhuizen worden behandeld.

Op basis van bovenstaande geeft de stichting aan, dat de laatste jaren ongeveer 17.000 bijtgevallen per jaar zijn behandeld in ziekenhuizen. Het aantal bijtgevallen zal in werkelijkheid hoger zijn, omdat niet alle bijtgevallen en zeker niet de minder ernstige of de beten die zijn toegebracht aan dieren, in ziekenhuizen worden behandeld.

De genoemde stichting is bezig, de behandelde mensen van het afgelopen jaar te enquêteren, teneinde de bijtgevallen nader te kunnen analyseren.

Zo zullen vragen aan de orde komen omtrent:

- de rassen/typen die gebeten hebben;
- hoe het ongeval tot stand is gekomen.

De verwachting is dat dit onderzoek voor het eind van het jaar kan worden afgerond.

Door navraag te doen bij de politie heeft de commissie de beschikking gekregen over bij de politie bekende gegevens over de afgelopen anderhalf jaar betreffende hondebeten in het algemeen en van Pit Bull Terriers in het bijzonder in Nederlandse gemeenten.

Vanwege de korte termijn waarbinnen de commissie te werk moest gaan, is een en ander beperkt gebleven tot een steekproef. Voorzover het op basis van de verstrekte informatie mogelijk is een vergelijking te maken tussen de beten toegeschreven aan Pit Bull Terriers en andere honden, is het beeld in de volgende groepen van gemeenten als volgt:

- in de kleine(re) gemeenten (met een inwonertal beneden de 50.000; totaal ongeveer 7,5 miljoen inwoners) bedraagt het percentage beten door Pit Bull Terriers 3% van het totaal aantal hondebeten;
- in de middelgrote gemeenten (met een inwonertal tussen de 50.000 en 100.000; totaal ongeveer 2,5 miljoen inwoners) bedraagt het percentage beten door Pit Bull Terriers eveneens 3% van het totaal aantal hondebeten;
- in de grotere gemeenten (met een inwonertal tussen de 100.000 en de 200.000; totaal ongeveer 2 miljoen inwoners) loopt het beeld uiteen. Er is sprake van een uitschieter waarbij de Pit Bull Terrier beten circa 50% uitmaken van het totaal aantal hondebeten terwijl in een andere gemeente in deze categorie sprake is van een percentage van 5%;
- in de grote gemeenten (met een inwonertal boven de 200.000; totaal ongeveer 2 miljoen inwoners) bedraagt het percentage Pit Bull Terrier beten 8% van het totaal aantal hondebeten. Hierbij wordt aangetekend dat dit percentage niet representatief is in die zin dat in de ene gemeente het aantal Pit Bull Terrier beten 25% bedraagt en in de andere gemeente nog geen 3%.

Op basis van bovenstaande gegevens kan men stellen, dat het aantal beten door Pit Bull Terriers over het algemeen slechts een klein deel uitmaakt van de totale hoeveelheid hondebeten, maar dat het percentage beten die toegeschreven worden aan Pit Bull Terriers in enkele gemeenten duidelijk afwijkt van het landelijke beeld. Hieruit volgt dat het probleem van de Pit Bull Terriers lokaal verschilt.

Hoofdstuk 4. PROBLEEMSTELLING

De commissie heeft als taakopdracht gekregen voorstellen te doen voor maatregelen ter voorkoming van gevaar voor mens of dier als gevolg van agressief gedrag bij honden.

De commissie verstaat onder "een gevaar voor mens of dier" de omstandigheid waarbij honden door hun agressieve gedrag een aanzienlijk letsel kunnen toebrengen aan mens of dier.

Naar aanleiding van de gegevens uit de inventarisatie overweegt de commissie in het kader van haar taakopdracht het volgende.

Door de berichtgeving in de media ontstaat het beeld dat de problematiek van agressief gedrag van honden, en met name het agressieve gedrag van Pit Bull Terriers, in korte tijd aanzienlijk is toegenomen. De commissie heeft geen gegevens kunnen achterhalen waaruit dit blijkt. Dat betekent echter niet dat op grond daarvan kan worden gesteld dat er geen sprake is van een probleem of dat het nemen van maatregelen achterwege kan blijven. Uit de gegevens van de Stichting Consument en Veiligheid komt immers naar voren dat de laatste jaren een gelijkblijvend aantal van ongeveer 17.000 bijtgevallen in ziekenhuizen wordt behandeld. Dit cijfer heeft uitsluitend betrekking op letsel dat als gevolg van een hondebeet aan een mens is toegebracht én bovendien in een ziekenhuis is behandeld. Het laat buiten beschouwing de gevallen dat aan dieren bij een bijt-incident letsel is toegebracht alsmede de door de huisarts behandelde gevolgen van hondebeten. Het aantal bijt-incidenten zal dan ook groter zijn dan het door de Stichting Consument en Veiligheid gevonden aantal van 17.000. Gelet op het bovenstaande stelt de commissie vast dat er wel degelijk sprake is van een, qua omvang, serieus probleem.

Voorts merkt de commissie op dat uit de gegevens van de gemeenten niet kan worden afgeleid dat het probleem van de agressieve honden uitsluitend een Pit Bull Terrier aangelegenheid betreft. Het aantal bijtgevallen waarbij andere honden betrokken zijn is omvangrijker dan het aantal bijtgevallen waarbij Pit Bull Terriers betrokken zijn.

De commissie zal naar aanleiding van dit gegeven, gelet op haar taakopdracht, dan ook vanuit haar specifieke kennis omtrent het gedrag van honden aangeven welke categorieën van gevaarlijke honden onderscheiden kunnen worden. Dit is met name van belang voor de vraag welke maatregelen de commissie noodzakelijk acht. Uit de door gemeenten verstrekte gegevens kan eveneens worden afgeleid dat het probleem van de Pit Bull Terriers (en andere agressieve honden) een aangelegenheid is die, qua omvang, lokaal verschilt. Dit gegeven kan van belang zijn bij de vraag op welk bestuursniveau maatregelen genomen moeten worden.

Met betrekking tot de aard van de problematiek merkt de commissie tenslotte nog het volgende op.

Van agressief gedrag van honden ondervinden niet alleen mensen overlast. Ook het welzijn van dieren is daarbij in het geding.

De commissie denkt hierbij aan het letsel dat aan dieren bij een bijt-incident kan worden toegebracht en aan hondengevechten. De commissie merkt op dat de oorzaken die leiden tot het voorkomen van agressief gedrag bij honden zowel gezocht moeten worden in generaties lang selecteren op agressief gedrag (Pit Bull Terrier) als in aangeleerd agressief gedrag.

Gezegd kan dan ook worden dat het probleem van agressiviteit bij honden niet alleen een probleem is van honden maar ook van de eigenaren van de honden.

Deze overwegingen zal de commissie eveneens bij haar voorstellen betrekken.

Hoofdstuk 5. CATEGORIEËN GEVAARLIJKE HONDEN

5.1. Algemeen

Voor het doen van voorstellen is het noodzakelijk te analyseren welke groepen van honden thans agressief kunnen zijn en derhalve een gevaar kunnen vormen voor mens of dier. Daarbij is het noodzakelijk dat dergelijke categorieën honden nauwkeurig omschreven worden en vooraf herkenbaar zijn. Zoals de commissie in de problemstelling heeft opgemerkt ontstaat agressief gedrag bij honden door het generaties lang selecteren op agressief gedrag, terwijl dit gedrag ook kan worden aangeleerd. Bij de indeling in categorieën is hiermee dan ook rekening gehouden.

Gelet op het voorgaande is door de commissie de volgende indeling van herkenbare categorieën van gevaarlijke honden opgesteld:

- groepen van honden met morfologisch overeenkomstige karakteristieken (honden met gelijke lichaamsbouw), waarin gefokt wordt op agressief gedrag (categorie I);
- gebruikshonden; dit zijn honden die geheel of gedeeltelijk opgeleid zijn voor bewakings-, opsporings- of verdedigingswerk. Deze honden is geleerd om af te weren en in bepaalde situaties te bijten (categorie II);

Bij de indeling in de bovengenoemde twee categorieën zijn alleen vooraf herkenbare groepen van gevaarlijke honden betrokken. De commissie realiseert zich evenwel dat er in Nederland meerdere rassen of bastaarden voorkomen die zich agressief kunnen gedragen. Dit is echter niet voorspelbaar. Tonen deze honden agressief gedrag dan vallen deze dieren automatisch onder categorie III.

- honden die niet behoren tot de eerste of tweede categorie en die agressief gedrag hebben vertoond (categorie III).

In de volgende paragraaf geeft de commissie de omschrijving van elke categorie, de honden die tot de categorie gerekend dienen te worden alsmede de motivering voor de indeling.

5.2. Categorie I.: Honden gefokt op agressief gedrag

a. Omschrijving

Groepen van honden met morfologisch overeenkomstige karakteristieken (honden met gelijke lichaamsbouw) waarmee gefokt wordt op agressief gedrag en die daarom een gevaar voor mens of dier betekenen.

b. Inhoud categorie

Tot deze categorie behoren dieren van het Pit Bull Terrier type en kruisingen met dit type.

Bij Pit Bull Terriers kan beter gesproken worden van het "type Pit Bull Terrier"; immers de Pit Bull Terrier behoort niet tot de in de officiële kynologie erkende rassen en bovendien is er een zekere variatie in uiterlijk.

Er is sprake van dat op dit moment Pit Bull Terriers gekruist worden met honden van andere (grote) rassen. Dit zou gedaan worden om de dieren een imponerender uiterlijk te geven.

De commissie acht op dit moment onvoldoende gronden aanwezig om de Fila Brasileiro en de Argentijnse Dog ook tot categorie I te rekenen. Uit het haar ter beschikking staande materiaal is niet gebleken dat honden van deze rassen als zodanig agressief zijn dan wel dat met deze honden op agressiviteit gefokt wordt. Beide rassen komen slechts in zeer kleine aantallen in ons land voor. Daarnaast is niet gebleken dat zich in de praktijk met deze honden grote problemen voordoen. Overigens wil dit niet zeggen dat deze dieren geen gevaar kunnen betekenen voor mens of dier.

Onder deze categorie kunnen in de toekomst ook andere rassen of typen honden worden gebracht, indien agressiviteit zou blijken (bijvoorbeeld door het fokken op agressief gedrag).

c. Motivering van de categorie

De laatste tien jaar is het aantal Pit Bull Terriers relatief sterk gegroeid. Uit informatie uit de wereld van eigenaren van de Pit Bull Terrier kan worden opgemerkt dat er thans naar schatting 8.000 à 10.000 dieren in ons land zouden voorkomen.

Veelal zijn Pit Bull Terriers uit de Verenigde Staten geïmporteerd.

De commissie is van mening dat dit type een gevaar oplevert voor mens of dier. Deze honden zijn immers generaties lang (en worden nog steeds) gefokt of geselecteerd op agressief gedrag.

De erfelijke aanleg voor agressief gedrag is bij dit type in hoge mate aanwezig. Deze aanleg is gemakkelijk tot expressie te brengen, omdat de drempel tot agressief gedrag laag is. Daarnaast zijn bepaalde morfologische kenmerken (vorm van de bek) er debet aan dat bij beten het toegebrachte letsel vaak ernstig is.

Tenslotte toont de Pit Bull Terrier vaak vasthoudendheid in het gedrag. Ook dit kenmerk kan bijdragen aan de ernst van het toegebrachte letsel.

Derhalve dienen honden van het Pit Bull Terrier type en kruisingen daarvan in de maatregelen te worden betrokken. Voor omschrijving van dit type zij verwezen naar bijlage 3. Ter verduidelijking zijn eveneens foto's bijgevoegd.

5.3. Categorie II.: Gebruikshonden

a. Omschrijving

Onder gebruikshonden wordt verstaan honden die geheel of gedeeltelijk opgeleid zijn voor bewakings-, opsporings-, en/of verdedigingswerk.

b. Inhoud categorie

Tot deze categorie behoren de honden die bij verschillende instanties worden afgericht voor bewakings-, verdedigings- en/of speurdoeleinden. Onder africhting wordt verstaan de opleiding van hond met geleider voor deze doeleinden. De volgende instanties houden zich hiermee bezig:

- onderafdelingen van rasverenigingen van werkhondenrassen zoals: Duitse en Belgische Herdershonden, Bouviers, Rottweilers, Dobermanns, Boxers. Uitsluitend honden met een stamboom mogen hieraan deelnemen. In dat kader vindt identificatie en registratie plaats (tatouage);
- Nederlandse Bond voor Gebruikshondensportverenigingen. In deze bond is een aantal verenigingen georganiseerd die zowel rashonden als niet-rashonden in opleiding nemen. Er wordt identificatie en registratie vereist (tatouage);
- Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging (KNPV). Deze vereniging heeft tot doel de bevordering van onder andere de africhting van de voor de speur-, politie-, reddings-, en/of bewakingsdienst en voor eventuele andere diensten en taken geschikte honden. Jaarlijks stelt de vereniging de gelegenheid open tot het verkrijgen van certificaten. Men maakt gebruik van rashonden en niet-rashonden. Een vorm van identificatie en registratie vindt plaats in het kader van de uitgifte van certificaten van politiehonden en honden die gebruikt worden door bewakingsdiensten;
- De Nederlandse Bond voor de Diensthond. Deze bond heeft tot doel het bevorderen van het africhten en het gebruik van honden ten dienste van de openbare veiligheid en ter bestrijding van de criminaliteit. Een vorm van identificatie en registratie vindt plaats in het kader van de uitgifte van certificaten van politie-honden en honden die gebruikt worden door bewakingsdiensten;
- Andere(n). Allerlei personen of organisaties anders dan hierboven genoemde (zie paragraaf 6.5.) kunnen honden africhten die als gebruikshond worden verkocht. Omtrent de omvang van deze groep is weinig bekend, noch met betrekking tot het aantal personen, noch tot dat van het aantal honden.

c. Motivering categorie

De honden in deze categorie wordt geleerd om af te weren, aan te vallen en in bepaalde situaties te bijten. Ze vormen derhalve een potentieel gevaarlijke groep.

De opleiding van honden tot zogenaamde gebruikshonden verdient vanuit het oogpunt van welzijn van dieren de aandacht.

Met name honden die de opleiding niet voltooien, bijvoorbeeld omdat ze niet geschikt of "te scherp" zijn, vormen een gevaar, zeker als deze dieren terecht komen bij willekeurige burgers. Vaak worden deze honden via kranten en andere media aangeboden. Veelal komen deze honden uiteindelijk in een asiel terecht, zijn niet herplaatsbaar en moeten worden afge- maakt.

De commissie realiseert zich dat vooral voor deze categorie afbakeningsproblemen aanwezig zijn. Met name op het aantal honden dat door particulieren wordt opgeleid, bestaat geen zicht.

5.4. Categorie III.: Overige agressieve honden

a. Omschrijving

Individuele honden, voor zover ze niet behoren tot categorie I en II, waarvan gebleken is dat ze een gevaar voor mens of dier zijn.

b. Inhoud

Tot deze categorie kunnen honden van alle rassen en bastaarden behoren.

c. Motivering

De commissie realiseert zich, dat naast de honden die onder bovengenoemde categorieën I en II vallen, in ons land ook rassen of bastaarden voorkomen, waarbinnen gedragsproblemen, met name agressief gedrag, kunnen optreden.

De commissie is van mening dat individuele honden die niet behoren tot de eerste of tweede categorie, maar wel agressief gedrag getoond hebben door het toebrengen van letsel dan wel door het uiten van een dreiging daartoe, een gevaar voor mens of dier zijn. Om die reden vormen deze honden de derde categorie.

Voor de definiëring van het begrip "gevaar voor mens of dier" heeft de commissie gebruik gemaakt van de jurisprudentie omtrent het bestanddeel "gevaarlijk dier" in artikel 425, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht en de jurisprudentie van de afdeling Rechtspraak van de Raad van State met betrekking tot het begrip "gevaarlijke hond" in Algemene Plaatselijke Verordeningen (APV's).

Uit deze jurisprudentie is namelijk gebleken dat een hond niet alleen gevaarlijk voor mens of dier is als deze hond heeft gebeten. Andere indicaties daarvoor zijn een eigen bijzondere aard of africhting van de hond, duurzame kwaadaardigheid van de hond alsmede omstandigheden dat de hond een mens of dier aanvalt zonder te bijten of zodanig aanblaft dat daardoor de vrees ontstaat te worden aangevallen. Uit deze jurisprudentie volgt een duidelijke afbakening van deze categorie. Als gevolg daarvan vallen honden waarbij het agressief gedrag is uitgelokt niet onder categorie III.

In bijlage 4 geeft de commissie een overzicht van de geraadpleegde jurisprudentie.

Hoofdstuk 6. INVENTARISATIE BESTAANDE REGELGEVING

6.1. Inleiding

Alvorens de commissie overgaat tot het bespreken van de (mogelijke) maatregelen, geeft de commissie een inventarisatie van de bestaande regelgeving op het gebied van honden.

Thans is geen regelgeving aanwezig die zich specifiek richt op de Pit Bull Terriers. Voor zover de regelgeving in maatregelen voorziet betreft het honden of dieren in het algemeen. De meeste bepalingen hebben een repressief karakter. De commissie heeft voor het overzicht van regelgeving ondermeer gebruik gemaakt van het overzicht dat de Minister van Landbouw en Visserij in zijn notitie aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal (Tweede Kamer, vergaderjaar 1987-1988, 20570, nr. 1) heeft gegeven.

In het onderstaande worden tevens bepalingen en regelingen besproken die een algemeen karakter hebben voorzover zij voor de onderhavige problemen van belang kunnen zijn.

6.2. Wetboek van Strafrecht en Wetboek van Strafvordering

In het kader van het Wetboek van Strafrecht (Sr) moet voor het optreden tegen agressief gedrag van honden worden gedacht aan optreden op grond van de artikelen 425 en 455 (overtredingen), 254, 300 en 350 (misdrijven).

In artikel 425 Sr wordt strafbaar gesteld hij die een dier op een mens aanhitst of een onder zijn hoede staand dier, wanneer het een mens aanvalt, niet terughoudt en voorts hij die geen voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier. De op overtreding van artikel 425 Sr. gestelde straf bedraagt thans maximaal zes dagen hechtenis of een geldboete van 500,--. Op grond van dit artikel kan, naast artikel 300 Sr e.v. (mishandeling), bij een bijtgeval worden opgetreden.

Artikel 350 Sr regelt het doden en beschadigen van dieren die aan anderen toebehoren.

De artikelen 254 en 455 Sr zien op het welzijn van dieren, namelijk het opzettelijk, onderscheidenlijk nodeloos toebrengen van leed aan dieren.

Ingevolge bovenstaande artikelen kan worden opgetreden tegen agressief gedrag van honden als op enigerlei wijze schade is toegebracht aan mens of dier.

Geen van de genoemde delictsomschrijvingen uit het Wetboek van Strafrecht vormt een goede basis om justitieel op te treden tegen de organisatoren van hondengevechten.

Gelet op het feit dat deze wedstrijden in besloten kring plaatsvinden, biedt de Wet op de kansspelen evenmin mogelijkheden om op te treden.

Naast de mogelijkheden op grond van bovenstaande delictsomschrijvingen achteraf strafrechtelijk op te treden, biedt het Wetboek van Strafrecht de rechter in het algemeen de mogelijkheid om de verbeurdverklaring (art. 33) en de onttrekking aan het verkeer (art. 33 a.) van in beslag genomen goederen uit te spreken. De verbeurdverklaring is een (vermogens)straf die bij een veroordeling van een strafbaar feit kan worden opgelegd.

Na de verbeurdverklaring kan de staat vrij over de voorwerpen beschikken. De voorwaardelijke verbeurdverklaring onder het stellen van bepaalde voorschriften behoort tot de mogelijkheden.

De onttrekking aan het verkeer is een typische veiligheidsmaatregel die ertoe strekt de voor de maatschappij gevaarlijke voorwerpen, die bij een opsporingsonderzoek in beslag genomen zijn, te liquideren. Na de onttrekking aan het verkeer vindt vernietiging van het voorwerp plaats.

De onttrekking aan het verkeer en de verbeurdverklaring kunnen door de rechter ook worden uitgesproken ten aanzien van in beslag genomen honden.

Het Wetboek van Strafvordering biedt de mogelijkheid aan de eigenaar vrijwillig afstand te doen van het in beslag genomen voorwerp. Tevens biedt artikel 117 Sv het openbaar ministerie de mogelijkheid om de rechter vooruitlopend op zijn beslissing omtrent het beslag, om vernietiging van het voorwerp te verzoeken.

6.3. Wet op de dierenbescherming

Ingevolge artikel 2 van de Wet op de dierenbescherming (Stb. 1961, 91) is het verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders als bedrijf uit te oefenen het kopen, ten verkoop voorradig hebben, verkopen, in bewaring nemen, africhten of doden van honden of katten. Aan de vergunning kunnen voorschriften worden verbonden.

Oogmerk van de bepaling is de handel in alsmede de opvang en het doden van honden en katten te reguleren.

Nadere uitwerking heeft plaatsgevonden in het Honden- en Kattenbesluit 1981 (Stb. 412). De aan de vergunning gebonden voorschriften zien thans met name op de gezondheid en het welzijn van de honden en katten en hun identificatie en registratie.

Belangrijke beperking van de regeling is dat het vergunningvereiste slechts geldt als de handelingen "als bedrijf" worden uitgeoefend. Dit houdt tevens in dat identificatie en registratie slechts plaatsvinden indien de dieren zich in dat circuit bevinden (dierenasielen en fokkerijen met vergunning). Hierbij zij opgemerkt dat identificatie en registratie van rashonden onder de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland.

In het besluit houdende regelen ter uitvoering van artikel 1 van de Wet op de dierenbescherming, inzake het houden van een waak- of heemhond (Sb 1962, 585) worden een aantal voorwaarden gesteld aan het houden van zogenaamde "kettinghonden" die dienen ter bewaking van erven, landerijen en andere terreinen. Deze bepalingen zijn met name vanuit het welzijnsaspect geschreven.

In het kader van dit rapport is verder artikel 4 van de Wet op de dierenbescherming van belang.

Ingevolge dit artikel hebben ambtenaren van rijks- en gemeentepolitie de bevoegdheid om honden en katten op te vangen die tussen zonsondergang en zonsopgang elders dan op het erf van de eigenaar of houder zonder toezicht worden aangetroffen.

Tevens ontlenen zij aan dit artikel de bevoegdheid om honden en katten die zich zonder toezicht bevinden op erven of ingevolge artikel 1 van de Jachtwet aangewezen velden, en die een onmiddellijk gevaar vormen voor zich op het erf of in het veld bevindende dieren waarvan de instandhouding gewenst is, te vangen en te doden indien geen ander middel tot afwering van het gevaar aanwezig is.

De eigenaar of houder van deze honden of katten is verplicht het dier binnen veertien dagen na berichtgeving door de plaatselijke politie op te halen.

6.4. Politiewet

Indien een politie-ambtenaar in een directe noodsituatie geconfronteerd wordt met een agressieve hond die een mens of dier aanvalt, kan hij geweld tegen deze hond gebruiken om aan de noodsituatie een einde te maken. Dit kan betekenen dat de hond ter plaatse afgemaakt moet worden. Dit vloeit voort uit de omschrijving van de politietoek in artikel 28 Politiewet en de op deze wet gebaseerde ambtsinstructies.

Ingevolge het op de Politiewet gebaseerde Besluit surveillancehonden politie 1958 kan een eigen hond van een politie-ambtenaar slechts gebruikt worden voor de politiedienst nadat uit een verklaring van de Koninklijke Nederlandse Politiebond Vereniging (KNPV) of de Nederlandse Bond voor de Diensthond (NBvdD) is gebleken dat de hond "bij onderzoek de geschiktheid heeft getoond om als surveillancehond te worden gebezigd" (bij dit onderzoek moet de betreffende politie-ambtenaar als geleider optreden) en de korpsbeheerder de betreffende politie-ambtenaar toestemming heeft verleend tot het gebruik van de hond in de politiedienst. De geschiktheidsverklaring - waarin de naam en de rang van de politie-ambtenaar, alsmede het signalement en een foto van de hond zijn opgenomen - vervalt 2 jaar en 3 maanden na de datum van afgifte. Daarmee vervalt ook de toestemming van de korpsbeheerder. De bij het geschiktheidsonderzoek te stellen eisen (zoals het keuringsreglement) en de aanwijzing van personen die door de KNPV en NBvdD worden belast met het geschiktheidsonderzoek, behoeven de goedkeuring van de Ministers van Binnenlandse Zaken en van Justitie.

6.5. Wet op de weerkorpsen

In dit kader is van belang de Beschikking particuliere beveiligingsorganisaties (Stcrt. 1988, 161) die gebaseerd is op de Wet op de weerkorpsen. Artikel 19 van deze beschikking bepaalt dat functionarissen van beveiligingsorganisaties bij het uitvoeren van bewakings- en surveillancewerkzaamheden slechts gebruik kunnen maken van een hond indien deze hond blijkens een verklaring van de KNPV of de NBvdD geschikt is om als surveillance- dan wel als objectbewakingshond op te treden. Bovendien moet de hondebegeleider in het bezit zijn van een door voornoemde instanties afgegeven verklaring waaruit blijkt dat de hond en begeleider een geschikte combinatie vormen. Bij de uitvoering van beveiligingswerkzaamheden moet de hond onder het direct en voortdurend toezicht van de begeleider staan.

6.6. Gemeentewet en plaatselijke verordeningen

In plaatselijke verordeningen (artt. 193-207 van de Gemeentewet) zijn uit hoofde van de handhaving van de openbare orde en veiligheid doorgaans ook bepalingen opgenomen met betrekking tot honden. De meeste van deze gemeentelijke verordeningen schrijven het aanlijnen voor.

Daarnaast wordt in veel gevallen het College van Burgemeester en Wethouders de bevoegdheid gegeven aan de eigenaar of de houder van een individuele, agressief gebleken hond, de verplichting op te leggen tot aanlijnen en muilkorven van deze hond op openbare plaatsen. Recentelijk hebben enkele gemeenten deze maatregelen getroffen, die in het bijzonder zijn toegesneden op de Pit Bull Terrier. Voor het afdwingen van de naleving van gemeentelijke voorschriften biedt artikel 210 van de Gemeentewet een instrument, namelijk de bevoegdheid tot toepassing van bestuursdwang, op grond waarvan de gemeente met inschakeling van de politie een hond onder haar hoede kan nemen.

6.7. Burgerlijk Wetboek

De civielrechtelijke regeling omtrent de vergoeding van schade door een dier toegebracht, is te vinden in artikel 1404 van het Burgerlijk Wetboek, dat de eigenaar of degene die zich ervan bedient, aansprakelijk stelt, "hetzij hetzelve onder zijn toezicht en bewaring, dan wel verdwaald of ontsnapt zij". Deze aansprakelijkheid moet, naar de uitleg van de Hoge Raad (7 maart 1980, NJ 1980, 353) worden opgevat als een risico-aansprakelijkheid; degene die wordt aangesproken, kan zich aan zijn aansprakelijkheid niet onttrekken door te bewijzen dat hij niet is tekortgeschoten in de zorg en waakzaamheid met betrekking tot het dier, die van hem konden worden gevergd. Zulke risico-aansprakelijkheid zal ook gelden, wanneer straks het nieuwe Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd (art. 6.3.2.8. NBW). Als civielrechtelijke maatregel ter voorkoming van schade komt in geval van dreigend gevaar in aanmerking een aan de eigenaar of gebruiker op te leggen rechterlijk verbod, dat bijvoorbeeld buurtgenoten in het bijzonder in kort geding, kunnen vorderen.

6.8. Conclusie

Op grond van de in de vorige paragrafen gegeven inventarisatie is de conclusie gerechtvaardigd dat er reeds veel is geregeld met betrekking tot honden. Verschillende regelingen bieden de mogelijkheid om tegen agressief gedrag van honden op te treden, zij het dat dit optreden veelal een repressief karakter heeft. Tegen de achtergrond van bestaande regelgeving zal de commissie vanuit de door haar geformuleerde probleemstelling (Hoofdstuk 4) bezien in hoeverre aanvullende maatregelen noodzakelijk zijn.

Hoofdstuk 7. MOGELIJKHEDEN VOOR MAATREGELEN

7.1. Inleiding

Gelet op het agressieve gedrag bij diverse groepen honden acht de commissie adequate maatregelen noodzakelijk.

In dit hoofdstuk zullen de belangrijkste maatregelen en afwegingen daarbij de revue passeren. Hierbij is een onderverdeling gemaakt naar preventieve en repressieve maatregelen.

Met preventieve maatregelen bedoelt de commissie die maatregelen en daarbij ondersteunende maatregelen die primair ten doel hebben te voorkomen dat gevaar ontstaat. Deze kunnen ook een repressief karakter hebben in de zin dat deze eerst kunnen worden toegepast nadat agressief gedrag zich heeft geopenbaard zoals dit het geval is bij de honden uit categorie III.

Repressief zijn maatregelen en daarbij ondersteunende maatregelen die er primair op gericht zijn de overheid in staat te stellen om achteraf, nadat bepaald gedrag zich heeft gemanifesteerd, te reageren op ongewenst gedrag van hond en/of eigenaar. Deze kunnen een preventief effect hebben in die zin dat zij ongewenste situaties in de toekomst kunnen voorkomen.

Preventieve maatregelen zijn in dit kader het meest gewenst, omdat hiermee voorkomen wordt dat honden een gevaar voor mens of dier gaan betekenen. Bovendien zijn repressieve maatregelen nodig, waar de preventieve worden overtreden.

Van groot belang voor de onderhavige materie is dat de te nemen maatregelen niet alleen uitvoerbaar en effectief zijn, maar tevens controleerbaar en bij overtreding vervolgbaar zijn.

Gelet op het voorgaande heeft de commissie een aantal maatregelen gezien op haalbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit alsmede op de technische en juridische aspecten. Daarbij is tevens aandacht geschonken aan de vraag op welk bestuursniveau (centrale overheid of gemeenten), de mogelijke maatregelen getroffen of uitgevoerd kunnen worden.

Buiten beschouwing worden hier gelaten de mogelijkheden die het Burgerlijk Wetboek biedt aan burgers om (preventief en) repressief op te treden tegen agressief en schade toebrengend gedrag van honden. De commissie verwijst naar hetgeen daaromtrent is opgemerkt in het kader van de inventarisatie van de bestaande regelgeving (paragraaf 6.7.).

7.2. Preventieve maatregelen

In deze paragraaf noemt de commissie de preventieve maatregelen die zij voor de in hoofdstuk 5 genoemde categorieën van honden mogelijk acht.

7.2.1. Maatregelen ten aanzien van fokken

De commissie heeft vastgesteld dat een fokverbod voor honden om een samenstel van redenen niet in aanmerking komt:

- er zijn geen praktisch bruikbare criteria waarmee een voldoende scherp onderscheid kan worden gemaakt tussen het fokken van wel en niet agressieve honden;
- een verbod op het fokken van agressieve honden kan ook een averechts effect hebben, omdat er dan met andere honden op agressief gedrag gefokt kan gaan worden;
- een verbod om bepaalde honden te fokken is een inperking van de vrijheid van handelen van mensen;
- tenslotte zou een dergelijke maatregel in de praktijk niet of nauwelijks controleerbaar zijn.

Een andere mogelijkheid om het fokken te beperken, is het introduceren van een vergunningstelsel ook voor degene die "niet bedrijfsmatig" fokt met honden. Op grond van het thans aanwezige Honden- en Kattenbesluit 1981 bestaat reeds voor het "bedrijfsmatig" fokken van honden en katten een dergelijk vergunningstelsel. Met een uitbreiding van het vergunningstelsel zouden de ontwikkelingen in de fokkerij beter gevolgd en wellicht in de hand gehouden kunnen worden.

Een vergunningstelsel voor iedere fokker, eventueel beperkt tot honden uit categorie I, wordt echter door de commissie niet realiseerbaar geacht, met name omdat een dergelijk stelsel niet of nauwelijks is te controleren.

Wel is de commissie van mening dat het fokken met honden op agressief gedrag en met name het fokken met honden uit categorie I ontmoedigd dient te worden.

7.2.2. Algeheel verbod tot houden

In de notitie aan de Tweede Kamer geeft de Minister van Landbouw en Visserij onder andere als mogelijke preventieve maatregel aan een algeheel verbod tot het houden van honden van bepaalde rassen.

Ten aanzien van een algeheel verbod tot het houden van honden van bepaalde rassen heeft de commissie overwogen dat slechts tot een dergelijk verbod dient te worden overgegaan indien onomstotelijk vaststaat dat honden van deze rassen van nature agressief zijn. Met andere woorden, een dier moet zonder dat er een mens aan te pas komt een grote mate van agressiviteit hebben. Daarnaast zijn er voldoende mogelijkheden deze honden onschadelijk te houden. Tevens geldt dat het verbod tot het houden van honden ertoe leidt dat de houder van de hond niets anders rest dan de uitvoer van de hond uit Nederland, dan wel deze hond te laten afmaken.

De commissie is van mening dat op basis van het thans beschikbare wetenschappelijke materiaal geen honderas in aanmerking komt voor een verbod tot houden.

De honderrassen die thans een grote mate van agressie vertonen, hebben deze agressie verkregen door ingrijpen van de mens. Gelet daarop zijn geen gronden voor een dergelijk ingrijpend verbod aanwezig.

7.2.3. Muilkorfgebod en kort aanlijngebod

Onder een muilkorf verstaat de commissie: een muilkorf vervaardigd van stevige kunststof, of van stevig leer of van beide stoffen, die door middel van een stevige leren riem rond de hals zodanig is aangebracht dat verwijdering zonder toedoen van de mens niet mogelijk is en die zodanig is ingericht dat de hond geen mens of dier kan bijten, dat de afgesloten ruimte binnen de korf een geringe opening van de bek toelaat en dat geen scherpe delen binnen de korf aanwezig zijn.

Deze omschrijving heeft de commissie ontleend aan de Regeling muilkorven voor honden bij hondsdelheid 1988 (Stcrt. 148).

Onder kort aanlijnen verstaat de commissie het aanlijnen van een hond, met een lijn, met een lengte die gemeten van hand tot halsband, niet langer is dan 1,50 meter.

De commissie acht een muilkorfgebod voor honden gerechtvaardigd in die gevallen waarin sprake is van duidelijk agressief gedrag van honden, die daardoor een gevaar voor mens of dier vormen.

Gelet op het feit dat met honden uit categorie I jarenlang is gefokt en/of geselecteerd op agressief gedrag, vormen met name deze honden een gevaar voor mens en dier. Om die reden acht de commissie, gelet op de bescherming van mens of dier, een muilkorfgebod voor honden uit deze categorie honden noodzakelijk. De commissie beseft dat in deze categorie ook honden voorkomen die wellicht geen agressief gedrag vertonen. Echter gelet op de aard van deze categorie honden, alsmede uit controle-technische overwegingen, acht de commissie een muilkorfgebod voor alle honden uit deze categorie noodzakelijk.

Door muilkorven wordt voorkomen dat gevaarlijke honden letsel of schade toebrengen aan mens of dier.

Met deze categorie zijn vergelijkbaar, honden uit categorie III die door hun agressief gedrag ernstig letsel hebben toegebracht. Ook voor deze honden is dan een muilkorfgebod op haar plaats.

De commissie is van mening, dat het muilkorven van bovengenoemde honden de dieren geen ernstige en blijvende schade berokkent zolang de bepaling beperkt blijft tot die plaatsen, die al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijk zijn. Dit hangt samen met het geringe aantal uren dat de hond gewoonlijk op die plaatsen vertoeft.

Onder de plaatsen waar dieren uit bovengenoemde categorieën zich niet zonder muilkorf mogen bevinden worden verstaan:

1. alle voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen of paden daaronder begrepen de daarin gelegen bruggen en duikers, de tot de wegen of paden behorende bermen en zijkanalen, alsmede de aan de weg liggende en als zodanig aangeduide parkeerterreinen;

2. de - al dan niet met enige beperking - voor het publiek toegankelijke pleinen en open plaatsen, parken, plantsoenen, speelweiden, bossen en andere natuurterreinen, ijsvlakten en aanlegplaatsen voor vaartuigen;
3. de voor het publiek toegankelijke stoepen, trappen, portieken, gangen, passages en galerijen, welke uitsluitend tot voor bewoning in gebruik zijnde ruimte toegang geven en niet afsluitbaar zijn;
4. andere voor het publiek toegankelijke, al dan niet afsluitbare stoepen, trappen, portieken, gangen, passages en galerijen; de afsluitbare alleen gedurende de tijd dat zij niet door of vanwege degene die daartoe naar burgerlijk recht bevoegd is, zijn afgesloten.

Met een muilkorfgebod hangt nauw samen een gebod tot kort aanlijnen. Immers indien een dier agressief gedrag heeft vertoond, is het niet alleen noodzakelijk dat het dier op de voor publiek toegankelijke plaatsen is gemuilkorfd, maar tevens kort aangelijnd wordt gehouden. Alleen op deze wijze kunnen mens en dier op adequate wijze worden beschermd en kan worden voorkomen dat het dier zijn agressiviteit tot uiting brengt.

De commissie is van mening dat een muilkorfgebod voor gebruikshonden (categorie II) in beginsel niet kan worden gesteld. Dit zou namelijk de uitvoering van de taak waarvoor deze honden worden opgeleid bijzonder moeilijk maken. Wel acht de commissie een kort aanlijngebod voor honden uit deze categorie in beginsel gewenst. Met name zal dat noodzakelijk zijn indien de hond zich niet met de houder waarmee de opleiding is gevolgd op een voor het publiek toegankelijke plaats bevindt. Gelet op de gebruiksfunctie van de hond heeft de commissie de voor het publiek toegankelijke plaatsen zo gedefinieerd dat de hond op die plaatsen die hij gemakkelijk kan betreden c.q. kan verlaten en daar een gevaar kan vormen voor mens en dier, kort aangelijnd dient te zijn, zonder dat dit de functie van de hond op de plaatsen waarvoor dat dier is opgeleid, aantast.

7.2.4. Gedragstest

De commissie overweegt in paragraaf 7.2.3. voor honden uit categorie I een algeheel muilkorf- en aanlijngebod.

De commissie beseft dat dat een zeer vergaande maatregel is, maar is tot een dergelijk voorstel gekomen omdat een toetsingsmechanisme van agressief gedrag bij individuele honden ontbreekt. In dat kader acht de commissie het ontwikkelen van een betrouwbare gedragstest van belang.

Een gedragstest is een test die ondermeer een beoordeling kan geven of een hond een gevaar voor mens of dier is. Een dergelijke test is nog niet ontwikkeld.

Men kan zich bij een gedragstest het volgende voorstellen.

Een dier wordt in een aantal situaties gebracht en wordt daarbij beoordeeld op bijt- en/of aanvalsgedrag.

Daarvoor is een score te maken. Op deze wijze kan worden aangegeven in welke mate een dier (potentieel) "gevaarlijk" is voor mens of dier.

Dat een dier geen gevaar vormt voor de samenleving in het algemeen kan niet worden aangegeven.

De test zou kunnen worden uitgevoerd in dierenasielen. Beseft dient te worden dat er ook personen dienen te worden opgeleid die een dergelijke test kunnen uitvoeren.

De betrouwbaarheid van de resultaten van een dergelijke test dient zodanig te zijn dat deze niet voor discussie vatbaar is.

De commissie is van mening dat het toepassen van een dergelijke gedragstest aanleiding zou kunnen zijn tot een verfijning van de voorgestelde maatregelen, hetgeen er toe kan leiden dat het muilkorf- en aanlijngedod in sommige situaties kan komen te vervallen.

De commissie stelt zich daarbij het volgende voor:

Categorie I.

In het kader van de preventieve maatregelen die voor deze categorie honden worden overwogen, kunnen eigenaren hun hond aan een test laten onderwerpen (vrijwillig):

- bij een gunstige uitslag mogen de dieren kort aangelijnd op een voor het publiek toegankelijke plaats vertoeven.
- bij een ongunstige uitslag dienen de dieren, die zich op een voor het publiek toegankelijke plaats bevinden, gemuilkorfd en kort aangelijnd te blijven. De eigenaar zou geadviseerd kunnen worden deze dieren te laten afmaken.

Categorie II.

Gezien het karakter van de opleiding, die een hond uit deze categorie heeft gevolgd, zal een test voor een dergelijke hond niet toepasbaar zijn.

Categorie III.

In de toekomst zou (verplicht) een gedragstest kunnen worden afgenomen:

- bij een gunstige uitslag zouden een dier en zijn eigenaar een gedrags- en gehoorzaamheidskursus (tenminste g.g. 1 cursus; zie 7.2.7.) dienen te volgen; indien deze met goed gevolg is afgelegd, kan de plicht tot kort aanlijnen en/of muilkorven komen te vervallen.
- bij een ongunstige uitslag dient het dier verder tenminste gemuilkorfd en kort aangelijnd te blijven en zou de eigenaar kunnen worden geadviseerd het dier te laten afmaken.

7.2.5. Voorlichting en educatie

De commissie stelt zich voor dat door voorlichting en educatie van het publiek verschillende doelen kunnen worden bevorderd.

- a. Het publiek kan worden ontraden honden uit categorie I aan te schaffen of ermee te fokken.
- b. Voor bepaalde hondenrassen verdient het aanbeveling dat houders met hun hond een zogenaamde gedrags- en gehoorzaamheids-cursus volgen.
- c. Door middel van voorlichting en educatie kan bij het publiek aandacht worden gevraagd voor de wijze waarop met honden behoort te worden omgegaan.

7.2.6. Identificatie en registratie

In de taakopdracht van de commissie wordt ten aanzien van de voor te stellen maatregelen met zoveel woorden genoemd dat zij daarbij met name aandacht besteedt aan uitvoerbaarheid en effectiviteit. Gelet daarop is het voor de te nemen maatregelen noodzakelijk dat deze in de praktijk niet alleen effectief, maar tevens goed controleerbaar zijn.

De commissie is van mening dat ter ondersteuning van de maatregelen identificatie en registratie van de honden uit de categorieën I, II en III noodzakelijk is.

Indien de hond geïdentificeerd en geregistreerd is, kan de hond alsmede de eigenaar gemakkelijk worden getraceerd. Dit is een belangrijk instrument voor het controleren van de maatregelen van een muilkorfgebod en aanlijngesbod.

Identificatie en registratie hebben als bijkomend voordeel dat de ontwikkelingen in de fokkerij goed zijn te volgen.

Een goede identificatie- en registratieregeling heeft de volgende kenmerken:

- a. iedere daarvoor in aanmerking komende hond krijgt een optisch leesbaar, niet verwijderbaar, identificatiemerk (tatouage: zo mogelijk aangebracht in het oor, anders in de buikwand);
- b. bij ieder dier wordt een registratieformulier verstrekt waarop tenminste is vermeld:
 - het bij het dier aangebrachte identificatiemerk;
 - de eigenaar van het dier.

Het meest voor de hand liggend is, gebruik te maken van het bestaand dierenpaspoort van de Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland. Voor rashonden ressorteren de identificatie en registratie onder de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland. Deze organisatie hanteert het zo geheten rashondenlogboek.

Overwogen kan worden ook andere gegevens op het registratieformulier aan te brengen, zoals de geboortedatum van het dier;

- c. op een centrale plaats wordt de registratie bijgehouden (geboorten; wisselingen van eigenaren, etc.).

De Stichting Registratie Gezelschapsdieren Nederland is de aangewezen organisatie om een en ander uit te voeren voor de niet-rashonden; voor de rashonden geschiedt dit bij de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland.

- d. een verplichting voor eigenaren dient te worden ingesteld om geboorte en overdracht op te geven aan bovengenoemde centra.

De commissie is van mening dat behalve de direct voor de honden uit de categorieën I, II en III voorgestelde identificatie en registratie dient te worden nagegaan of op grond van andere motieven, ook andere groepen van honden onder een dergelijke identificatie- en registratieregeling dienen te vallen.

7.2.7. Gedrags- en gehoorzaamheidscursussen

De commissie is van mening, dat gedrags- en gehoorzaamheidscursussen aanleiding kunnen zijn voor een verfijning van de voorgestelde maatregelen. Met name kan dit betrekking hebben op aanvullende maatregelen voor categorie II, de categorie gebruikshonden.

Onder een gedrags- en gehoorzaamheidscursus (g.g. cursus) wordt verstaan het beoefenen van appèl en goed gedrag ten opzichte van mens en dier.

De hond moet hierbij aan de volgende eisen voldoen:

- de hond moet, zowel aangeliend als loslopend, goed onder appèl staan;
- de hond moet zonder problemen door vreemden aangeraakt kunnen worden;
- de hond moet zich ten opzichte van andere honden correct gedragen.

Bovenstaande eisen worden thans aan een zogenaamde g.g. 1 cursus gesteld. Gedrags- en gehoorzaamheidscursussen worden binnen de georganiseerde kynologie al vele decennia gegeven door de regionale verenigingen ($\pm$ 100), diverse rasverenigingen en door speciale verenigingen, welke ondergebracht zijn in een afdeling van de Koninklijke Nederlandse Kennelclub "Cynophilia".

Instructeurs en examinatoren worden opgeleid en de laatste behoeven een benoeming door de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland.

Behalve de eigenaren van rashonden worden ook de bezitters van niet-rashonden in de gelegenheid gesteld aan deze cursussen deel te nemen.

Daarnaast worden ook buiten de georganiseerde verenigingen en de Raad van Beheer om dergelijke cursussen gegeven, waarbij de kwaliteit van de cursussen kan variëren.

De commissie is van mening dat gezien moet worden of ook andere organisaties deze gedrags- en gehoorzaamheidscursussen kunnen organiseren en het examen afnemen. In dat geval is uniformiteit van examinering een vereiste.

7.3. Repressieve maatregelen

7.3.1. Inleiding

In hoofdstuk 5 heeft de commissie aangegeven welke categorieën van honden moeten worden aangemerkt als gevaarlijk, in de zin dat deze honden vanwege gefokte, aangeleerde of gebleken agressiviteit eerder agressie tonen en indien deze agressie tot uiting komt deze honden meer dan andere honden in staat zijn ernstige schade toe te brengen.

Op grond hiervan acht de commissie een aantal preventieve maatregelen noodzakelijk ter beveiliging van de maatschappij.

De in paragraaf 7.2. besproken preventieve maatregelen strekken ertoe te voorkomen dat deze honden ook daadwerkelijk in de gelegenheid komen schade en/of letsel toe te brengen. (Daarbij heeft de commissie een uitzondering gemaakt voor de gebruikshonden die bij de uitoefening van hun taak onder direct toezicht staan van hun geleider).

Naast preventieve maatregelen zijn tevens repressieve maatregelen noodzakelijk voor de drie categorieën van gevaarlijke honden vanuit het oogpunt van de beveiliging van de samenleving. De commissie is van oordeel dat indien de samenleving er niet van kan uit gaan dat de honden gemuilkorfd en kort aangelijnd op straat vertoeven, zij een te groot risico voor de veiligheid voor anderen vormen. In deze paragraaf zal aandacht worden besteed aan de mogelijkheden om van overheidswege repressief op te treden tegen agressief gedrag van honden.

Bij repressieve maatregelen denkt de commissie aan de mogelijkheid sanctionerend (strafrechtelijk) op te treden, en aan maatregelen die de overheid in staat stellen toekomstige gevaarzettende situaties te voorkomen, zoals het ontnemen van de hond aan de eigenaar en de mogelijkheden om in voorkomende gevallen tot het afmaken van de hond over te gaan.

In deze paragraaf zullen de diverse repressieve maatregelen aan de orde worden gesteld, waarbij aandacht wordt besteed aan de mogelijkheden die de bestaande wetgeving biedt op dit punt.

De commissie realiseert zich daarbij dat de toepassing van de repressieve maatregelen geschiedt door de rechterlijke macht.

7.3.2. Strafmaat bij overtreding van bestaande en de voorgestelde regelgeving ten aanzien van agressief gedrag van honden

De commissie acht het noodzakelijk dat op overtreding van de bestaande wetgeving en van de voorgestelde regelgeving voor zover die regelgeving betrekking heeft op het afwentelen van het gevaar dat voor de samenleving uitgaat van de hiervoor genoemde categorieën van agressieve honden, een straf is of wordt gesteld die recht doet aan de ernst van de gevaarstelling en/of de ernst van de schade die door een gevaarlijke hond wordt of kan worden toegebracht.

De maximumstraf moet tevens zodanig zijn dat daarvan enige dreiging uit gaat met het oogmerk de strafbaar gestelde handelingen in het algemeen zoveel mogelijk te voorkomen danwel, de rechter de mogelijkheid te bieden een straf op te leggen waarvan een preventieve werking uitgaat, zodat recidive wordt voorkomen. Met andere woorden van de maximumstraf of de straf die in een strafzaak wordt opgelegd moet een zekere generaal- en speciaal preventieve werking uit gaan.

De commissie is van mening dat de straf, te weten een geldboete van de eerste categorie (maximaal f. 500) en 6 dagen hechtenis, op de in artikel 425 van het Wetboek van Strafrecht strafbaar gestelde handelingen, namelijk het niet terughouden van een dier op een mens, het niet terughouden van een dier wanneer deze een mens aanvalt en voorts het niet voldoende zorgdragen voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier, dient te worden verhoogd. Naar de mening van de commissie wordt onvoldoende onderkend:

- dat een dier als een hond zeker een hond uit categorie I en II (op grond van morfologische kenmerken dan wel als gevolg van de training die deze honden hebben ondergaan), zeer ernstige schade aan mens, dier of goederen kan toebrengen;
- welk gevaar gelet op het hiervorenstaande, een gevaarlijk dier als een hond uit de door de commissie onderscheiden categorieën, kan betekenen voor de veiligheid van personen en goederen, indien de toezichthouder niet aan de in het tweede lid van artikel 425 Wetboek van Strafrecht neergelegde zorgplicht voldoet.

Derhalve acht de commissie zeker indien wordt gekeken naar strafbepalingen die gesteld zijn op vergelijkbare gevaarzettelingen, bijvoorbeeld artikel 427 Sr, een verhoging van de strafbaarstelling op zijn plaats is. Vanuit preventief oogpunt, ter voorkoming van de in dit artikel neergelegde strafbare handelingen, alsmede ter voorkoming van recidive, verdient een verhoging van de maximumstraf eveneens aanbeveling.

De commissie tekent hierbij aan dat het uiteindelijk ter beoordeling van de rechter is om in een individuele strafzaak een passende straf op te leggen.

Bij de vaststelling van de hoogte van de maximumstraf op de bepalingen die een overtreding van het aanlijn- en muilkorfverbod in de plaatselijke verordeningen strafbaar stellen, dienen de bovenstaande overwegingen eveneens te worden betrokken.

7.3.3. Het ontnemen van de hond aan de eigenaar en het afmaken van de hond

Zoals uit de inleidende opmerkingen bij dit hoofdstuk blijkt, is de commissie van oordeel dat, indien de samenleving er niet van uit kan gaan dat deze honden gemuilkorfd en kort aangelijnd op straat vertoeven, dit een te groot risico voor de veiligheid voor anderen met zich meebrengt.

Vanuit het oogpunt van de beveiliging van de maatschappij kan het dan ook noodzakelijk zijn een hond behorende tot een van de drie categorieën van gevaarlijke honden, aan zijn eigenaar te ontnemen of af te maken.

a. Het ontnemen van de hond aan de eigenaar

Indien de eigenaar al dan niet bij herhaling onvoldoende voorzorgsmaatregelen heeft getroffen ter voorkoming van het onschadelijk houden van zijn hond, kan deze maatregel uit het oogpunt van openbare orde en veiligheid wenselijk zijn.

De commissie denkt daarbij aan een eigenaar die herhaaldelijk niet aan de verplichting heeft voldaan zijn hond aan te lijnen dan wel te muilkorven. Vanwege het potentiële gevaar waaraan de eigenaar de samenleving bij herhaling blootstelt kan het wenselijk zijn de hond bij die eigenaar weg te halen en, indien mogelijk, te herplaatsen. Tevens kan het ontnemen van de hond in voorkomende gevallen als toepasselijke sanctie dienen bij overtreding van de wetgeving met betrekking tot gevaarlijke honden. Te denken valt hier aan een overtreding van artikel 425 Wetboek van Strafrecht. Met betrekking tot het onderhavige onderwerp zal het aspect van de beveiliging van de samenleving vaak samenvallen met het straftoemettingsaspect.

b. Het afmaken van de hond

De commissie acht het afmaken van een hond vanuit ethisch oogpunt bezien een zeer ver gaande maatregel. De commissie wil zich verzetten tegen de gedachte dat dit dier zou moeten worden afgemaakt enkel op grond van het feit dat de eigenaar bestaande regels overtrad. Zij beseft echter ook, dat dit dier in handen van die eigenaar een ernstig gevaar blijft opleveren voor zijn omgeving. Gerealiseerd dient te worden dat deze hond wordt losgemaakt uit zijn vertrouwde omgeving en dat de animo bij derden om de zorg voor een dergelijk in feite gevaarlijk dier op zich te nemen over het algemeen niet groot is. Verder wijzen de ervaringen onder andere in de asielen uit, dat honden met dit soort onaangepast gedrag moeilijk heropvoedbaar zijn. Om deze redenen komt de commissie tot de slotsom dat het beter is deze dieren te laten afmaken.

De commissie is van mening dat deze repressieve maatregel uitsluitend mag worden toegepast ter beveiliging van de samenleving.

Indien namelijk blijkt dat de muilkorf- en/of aanlijnverplichting onvoldoende waarborgen biedt de veiligheid van anderen te waarborgen, doordat de hond in staat was ernstig letsel toe te brengen, moet die hond uit de samenleving worden verwijderd. De mogelijkheden een dergelijke hond te herplaatsen zijn minimaal en houden ook te veel risico in. Aangezien deze maatregel zeer ingrijpend van aard is, dient deze maatregel alvorens ze wordt toegepast met de nodige waarborgen omkleed te zijn, zoals een rechterlijke toetsing.

c. Conclusie

Samenvattend is de commissie van oordeel dat het aanbeveling verdient om de hond in de volgende gevallen aan de eigenaar te ontnemen of af te maken:

- indien de eigenaar van een hond uit categorie I, II of III het muilkorfgebod en/of aanlijngebod heeft overtreden en de hond als gevolg daarvan een mens of dier heeft aangevallen en gebeten, zonder dat er sprake is van ernstig letsel, zou de eigenaar de waarschuwing dienen te ontvangen dat bij een volgende overtreding zal worden overgegaan tot het ontnemen en/of afmaken van de hond;
- indien een eigenaar of houder van een hond uit categorie I, II of III bij herhaling het muilkorfgebod en/of aanlijngebod heeft overtreden zou hem de hond ontnomen dienen te worden, indien mogelijk zou de hond herplaatst moeten worden;
- indien een hond uit categorie I, II of III een mens of dier ernstig letsel heeft toegebracht (al dan niet als gevolg van een overtreding van het aanlijn- en/of muilkorfgebod), zou de hond dienen te worden afgemaakt; voor de honden uit categorie III geldt dat deze honden veelal eerder hebben gebeten.

De commissie maakt hierbij uitdrukkelijk de kanttekening dat, waar zij repressieve maatregelen voorstelt voor honden uit categorie II, zij alleen het oog heeft op de situaties waarin de hond niet in zijn functie wordt gebruikt.

De hiervoor omschreven repressieve maatregelen kunnen binnen het bestaande wettelijke kader toepassing vinden. De commissie doelt hier op de mogelijkheid die de rechter op grond van het Wetboek van Strafrecht heeft om in beslag genomen goederen en dieren verbeurd of aan het verkeer onttrokken te verklaren, zoals uiteengezet in paragraaf 6.2. Deze procedure is met de nodige waarborgen omkleed.

Indien in de toekomst een gedragstest is ontwikkeld aan de hand waarvan het mogelijk is de agressiviteit van honden vast te stellen, kan deze van belang zijn om vast te stellen of de inbeslaggenomen hond dermate agressief is dat die hond een gevaar vormt voor de samenleving. Met name in die gevallen dat een hond die niet behoort tot de drie groepen van gevaarlijke honden, ernstig letsel heeft toegebracht aan mens of dier, kan de uitkomst van een dergelijke test aanleiding zijn in een dergelijk geval vanuit het oogpunt van de beveiliging van de maatschappij tot onttrekking aan het verkeer over te gaan. Tevens wijst de commissie op de mogelijkheden die de Politiewet biedt om in een directe noodsituatie honden af te maken (zie paragraaf 6.4.). De Gemeentewet biedt eveneens bij toepassing van bestuursdwang mogelijkheden voor het ontnemen van de hond. Hierbij kan een rechtelijke toetsing achteraf plaatsvinden.

7.4. Verbod hondengevechten

De commissie is van oordeel dat vanuit het oogpunt van het bevorderen van het welzijn van dieren het houden van en het laten deelnemen van een hond aan hondengevechten verboden dient te worden. Het Wetboek van Strafrecht en de Wet op de kansspelen bieden geen goede basis om justitieel op te treden tegen hondengevechten. Het aan het parlement aangeboden ontwerp van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren biedt deze mogelijkheid wel in artikel 37r. De commissie is van mening dat aan deze bepaling uitvoering gegeven moet worden.

De sanctie die op overtreding van dit artikel is gesteld is maximaal 6 maanden hechtenis en een geldboete tot de derde categorie. Dit strafmaximum maakt het mogelijk bij overtreding van het verbod een hoge geldboete op te leggen, waardoor het houden van gevechten financieel onaantrekkelijk kan worden gemaakt.

Tevens kan het vanuit het oogpunt van het welzijn van het dier nodig zijn een hond bij de eigenaar weg te halen, indien komt vast te staan dat de hond wordt ingezet bij gevechten. De commissie verwijst hier naar hetgeen over deze maatregelen in paragraaf 7.3.3. aan de orde wordt gesteld.

Hoofdstuk 8. MAATREGELEN

8.1. Algemeen

Gelet op de in hoofdstuk 7 aangegeven overwegingen bij de mogelijkheid voor maatregelen is de commissie tot een aantal voorstellen voor maatregelen gekomen.

Deze maatregelen vallen uiteen in maatregelen die algemeen voor alle groepen van honden gelden en maatregelen die specifiek genomen dienen te worden voor de in hoofdstuk 5 genoemde categorieën I, II en III.

8.2. Algemene maatregelen

8.2.1. Strafverhoging in bestaande wetgeving

De commissie is van mening dat de maximum straf gesteld op overtreding van artikel 425 van het Wetboek van Strafrecht dient te worden verhoogd. Deze strafverhoging dient met name het oogmerk te hebben om voornoemde strafbare handelingen te voorkomen, danwel herhaling van deze strafbare handeling te voorkomen.

De commissie adviseert de Minister van Landbouw en Visserij in overleg met de Minister van Justitie deze strafverhoging op korte termijn te realiseren, bijvoorbeeld door de reeds in de notitie van de Minister van Landbouw en Visserij aan de Tweede Kamer genoemde wijziging van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.

8.2.2. Verbod hondengevechten

In de aan het parlement aangeboden ontwerp Gezondheids- en welzijnswet voor dieren is in artikel 37r de mogelijkheid geboden om het houden van hondengevechten te verbieden.

De commissie is van mening dat, vanuit het oogpunt van de bevordering van het welzijn van dieren, hieraan uitvoering gegeven moet worden. Opsporing van de overtreding van deze bepaling zal moeilijk zijn vanwege het feit dat deze gevechten in besloten kring plaatsvinden.

8.2.3. Onderzoek gedragstest

Op grond van het gestelde in paragraaf 7.2.4. acht de commissie het noodzakelijk dat onderzocht wordt of een gedragstest op redelijke termijn te ontwikkelen is, alsmede de consequenties die daaraan verbonden zijn. Indien een dergelijke test ontwikkeld kan worden, dient daaraan op korte termijn uitvoering gegeven te worden.

Bijkomend voordeel is dat na de ontwikkeling van de test deze ook kan worden toegepast bij aan asielen aangeboden agressieve honden.

De taakgroep gezelschapsdieren van de Nationale Raad voor Landbouwkundig Onderzoek is belast met het formuleren van een onderzoeksprogramma op het gebied van gezelschapsdieren voor de komende jaren. Deze taakgroep kan worden verzocht de ontwikkeling van bovengenoemde test in zijn programma op te nemen.

De commissie acht het ontwikkelen van een gedragstest met name van belang omdat door deze test het stelsel van maatregelen kan worden verfijnd.

8.2.4. Voorlichting en educatie

De commissie acht voorlichting en educatie van het publiek van groot belang als aanvullend instrumentarium op de voorgestelde wettelijke maatregelen.

Hieronder volgen twee voorstellen voor voorlichtingsacties.

a. Gedrags- en gehoorzaamheidscursussen

Naast de honden van de categorieën I en II komen in ons land rassen of bastaarden voor waarbinnen gedragsproblemen, met name agressief gedrag, kunnen optreden. Hierdoor kunnen deze honden een gevaar vormen voor mens of dier.

De commissie acht het wenselijk dat er bij degenen die in het bezit zijn van een hond van een dergelijk ras (of een bastaard), op wordt aangedrongen een zogenaamde gedrags- en gehoorzaamheidscursus te volgen.

Belangrijke rassen (of typen) die daarvoor onder meer in aanmerking komen zijn:

Argentijnse Dog
Fila Brasileiro
American Staffordshire Terrier
Staffordshire Bull Terrier
Bull Terrier
Mastino
Boxer
Riesen Schnauzer
Rottweiler
Bouvier
Dobermann
Duitse, Hollandse, Franse en Belgische Herdershonden
Hovawart
Sennenhonden
Engelse Cocker Spaniël
Drentse Patrijshond
Golden Retrievers

De commissie merkt hierbij uitdrukkelijk op dat bovengenoemde opsomming niet limitatief is.

b. Omgaan met en aanschaffen van honden

Meer voorlichting dient gegeven te worden aan met name kinderen, over de wijze waarop met honden behoort te worden omgegaan.

De voorlichtingsactie "Bezint eer ge begint" die vorig jaar door het Ministerie van Landbouw en Visserij is gestart, heeft onder meer tot doel, het ondoordacht aankopen van gezelschapsdieren tegen te gaan.

Bovenstaand voorstel zou in het voorlichtingpakket opgenomen kunnen worden.

8.3. Maatregelen voor de categorieën I, II en III

Voor honden uit categorie I, II en III kunnen de maatregelen zowel een preventief als een repressief karakter dragen. De commissie tekent hierbij aan, dat indien zij over repressieve maatregelen voor honden uit categorie II spreekt, zij alleen het oog heeft op de situatie waarbij deze honden niet gebruikt worden voor de functie waarvoor ze zijn opgeleid.

8.3.1. Preventieve maatregelen (zie paragraaf 7.2.)

a. Categorie I

1. Alle honden, die zich op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats bevinden, dienen kort aangelijnd en gemuilkorfd te zijn.
2. Ter ondersteuning van en voor de controleerbaarheid van bovengenoemde maatregelen dienen alle honden uit deze categorie geïdentificeerd en geregistreerd te worden.
3. Het fokken met deze honden dient via voorlichting en educatie ontmoedigd te worden.
Maatregelen die een fokverbod (respectievelijk een verbod tot het houden op termijn) inhouden worden te vergaand geacht.
4. Door voorlichting dient ontmoedigd te worden dat deze honden uit deze categorie worden aangeschaft.

b. Categorie II

1. Alle honden, die zich op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats bevinden, dienen kort aangelijnd te zijn.
2. De volgende twee uitzonderingen op dit uitgangspunt zijn mogelijk:
 - a. een hond die met goed gevolg een examen tot gebruikshond bij een erkende instantie heeft afgelegd en die vergezeld gaat van zijn houder of begeleider, behoeft op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats niet kort aangelijnd te zijn;
 - b. een hond, die een zogenaamde gedrags- en gehoorzaamheidscursus (minimaal g.g.1 cursus) met goed gevolg heeft doorlopen en die vergezeld is van zijn houder of begeleider (degene, die met de hond de cursus heeft gevolgd), behoeft op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats niet kort aangelijnd te zijn.

Bij overdracht van de hond aan een andere houder heeft de verplichting tot kort aanlijnen evenmin te gelden, indien althans de nieuwe houder tezamen met de hond een g.g. 1 cursus met goed gevolg heeft doorlopen.

3. Honden mogen slechts in opleiding genomen worden bij een erkende instantie. De hond dient de opleiding tezamen met zijn houder of begeleider te volgen.
Het voorgaande kan gerealiseerd worden door het introduceren van een verbod, honden voor bewakings-, opsporings-, of verdedigingswerk te gebruiken tenzij de hond tezamen met zijn houder of begeleider een opleiding heeft gevolgd bij een erkende instantie.
4. Ter ondersteuning en voor de controleerbaarheid van bovengenoemde maatregelen dienen de honden uit deze categorie die in opleiding worden genomen, vooraf te zijn geïdentificeerd en geregistreerd.

c. Categorie III

Na melding bij de politie van een beet of een dreiging daartoe, die heeft plaatsgevonden op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats, valt de hond, die niet behoort tot categorie I of II, in categorie III. (Hierbij zij verwezen naar paragraaf 5.4.).

De commissie stelt voor deze categorie de volgende preventieve maatregelen voor.

1. Als door het agressief gedrag geen ernstig letsel is veroorzaakt dient de hond, in het vervolg kort aangelijnd te zijn, op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats.
2. Als door agressief gedrag ernstig letsel is toegebracht dient de hond in het vervolg kort aangelijnd en gemuilkorfd te zijn op een al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke plaats.
3. Ter ondersteuning en voor de controleerbaarheid van bovengenoemde maatregelen dienen de honden uit deze categorie te worden geïdentificeerd en geregistreerd.

8.3.2. Repressieve maatregelen (zie paragraaf 7.3.)

- Categorie I, II en III

De commissie is van mening dat de volgende repressieve maatregelen aanbeveling verdienen:

- a. bij herhaaldelijke overtreding van het aanlijn- en/of muilkorfbod door de houder of begeleider van de hond zou een adequate strafsanctie dienen te worden opgelegd alsmede zou de hond aan de houder of begeleider dienen te worden ontnomen en te worden herplaatst;

- b. bij herhaaldelijke overtreding van het aanlijn- en/of muilkorfgebod, waarbij letsel is toegebracht aan mens of dier, maar niet van ernstige aard, zou de houder of begeleider van de hond een adequate strafsancie dienen te worden opgelegd. Tevens zou de hond aan de eigenaar ontnomen dienen te worden en voor zover mogelijk herplaatst;
- c. bij een enkele overtreding van het aanlijn- en/of muilkorfgebod, waarbij aan mens of dier ernstig letsel is toegebracht, zou de houder of begeleider van de hond een adequate strafsancie dienen te worden opgelegd. Tevens moet de hond aan de eigenaar ontnomen worden, gevolgd door het afmaken van de hond.

De commissie is van oordeel dat het bestaande wettelijke kader, met name het Wetboek van Strafrecht, voldoende mogelijkheden biedt om bovengenoemde repressieve maatregelen toe te passen.

8.4. Uitvoering wettelijke maatregelen Rijk/Gemeente

Omdat gevaarlijk gedrag van honden in bepaalde gevallen de openbare orde in de gemeenten kunnen verstoren en de gemeenten zijn belast met de zorg voor de bescherming hiervan, zijn enige voorstellen tot deze bestuurslaag gericht: te weten de invoering van de aanlijn- en/of muilkorfgeboden. Zonder wettelijke grondslag zijn de gemeenten niet verplicht tot aanpassing van hun verordeningen en is landelijke toepassing dan ook niet gegarandeerd. Direct geconfronteerd met (mogelijke) agressie van honden en de gevolgen ervan, kunnen de lokale besturen immers de noodzaak van ingrijpen op hun grondgebied het beste beoordelen. De adviserende rol van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) is in dit verband van belang. Ter concretisering van de aanbevelingen heeft de commissie model APV-bepalingen bijgevoegd (bijlage 5).

De overige adviezen zouden op Rijksniveau verwezenlijkt moeten worden. Dat geldt onder meer voor de identificatie- en registratieregeling. Mogelijk vormt de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren hiervoor de basis.

De commissie kan zich voorstellen, dat de plaatselijke omstandigheden voor een aantal gemeenten aanleiding kunnen zijn de - voor honden van de categorieën I, II of III genoemde - maatregelen geheel of gedeeltelijk van toepassing te laten zijn op andere honden. Met name kan dit het geval zijn, als de lokale gemeenschap zich door deze honden bedreigd voelt. Voor deze uitbreiding bieden de reeds aangeduide model APV-bepalingen de ruimte.

Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 1987-1988

20570

Problematiek pit-bullterriërs

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 30 mei 1988

Bijgaand doe ik u toekomen, mede namens mijn ambtgenoot van Justitie, een notitie omtrent de problematiek van de zogenoemde pit-bullterriërs.

Voor de goede orde wijs ik erop dat met de notitie tevens voorzien wordt in de beantwoording van de schriftelijke vragen die door de leden Eversdijk en Van der Burg omtrent deze problematiek zijn gesteld d.d. 30 maart 1988 (Aanhangsel Handelingen 1987-1988, nr. 588).

De Minister van Landbouw en Visserij,
G. J. M. Braks

NOTITIE BETREFFENDE DE PROBLEMATIEK «PIT-BULLTERRIËRS»

I. Inleiding

Agressieve honden en met name de zogenoemde «bit-bullterriërs» vormen door hun gevaar voor mens en dier in toenemende mate in Nederland een probleem. De roep om adequate maatregelen, zowel in preventieve als repressieve zin, wordt dan ook steeds luider. In de onderhavige notitie wordt op deze problematiek ingegaan. Met name wordt een overzicht gegeven van de huidige bestaande en de mogelijk in de toekomst te treffen maatregelen en de daarbij aan de orde zijnde aspecten. Met deze notitie wordt tevens voorzien in de beantwoording van de schriftelijke vragen, gesteld door de leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Eversdijk en Van der Burg omtrent deze problematiek d.d. 30 maart 1988.

II. Problematiek

De problematiek van de pit-bullterriërs laat zich onder verdelen in een aantal aspecten. Daarbij gaat het om:

- verstoring van de openbare orde en veiligheid in het algemeen, waaronder begrepen overtreding van het Wetboek van Strafrecht;
- dierenwelzijn (hondengevechten en fokkerij).

Voor deze aspecten bestaat slechts op beperkte schaal regelgeving. Daarbij vindt de regelgeving op verschillende niveaus plaats (centrale overheid of gemeente), en uit verschillende invalshoeken. Hoewel de problematiek zich aanvankelijk vooral toespitste op hondengevechten, verlegt het zwaartepunt zich thans door een groter wordend aantal pit-bullterriërs steeds meer naar de openbare orde en veiligheid alsmede het dierenwelzijn.

III. Bestaande regelgeving

Thans is geen regelgeving aanwezig die zich specifiek richt op de pit-bullterriërs. Voor zover de regelgeving in maatregelen voorziet betreft het honden of dieren in het algemeen. Algemeen kenmerk van de regelgeving is dat deze slechts een repressieve werking heeft.

a. Wetboek van Strafrecht

In het kader van het Wetboek van Strafrecht (Sr) moet gedacht worden aan optreden op grond van de artikelen 425 en 455 (overtredingen), 254, 300 en 350 (misdrijven).

In artikel 425 Sr wordt strafbaar gesteld hij die een dier op een mens aanhitst of een onder zijn hoede staand dier, wanneer het een mens aanvalt, niet terughoudt en voorts hij die geen voldoende zorg draagt voor het onschadelijk houden van een onder zijn hoede staand gevaarlijk dier. Op grond van dit artikel kan, naast artikel 300 en volgende (mishandeling), bij een bijt-geval worden opgetreden.

Artikel 350 Sr regelt het doden en beschadigen van dieren die aan anderen toebehoren.

De artikelen 254 en 455 Sr zien op het welzijn van dieren, namelijk het opzettelijk, onderscheidenlijk nodeloos toebrengen van leed aan dieren.

Als het houden van een hondengevecht wordt omschreven als het aanzetten tot en het laten deelnemen van een hond aan een gevecht met een andere hond, waarbij onverschillig is of en in welke mate letsel wordt toegebracht of ontstaat, doen zich bij het vervullen van alle delictomschrijvingen materieelrechtelijke problemen voor. Bij een hondengevecht

is sprake van een oneigenlijk omissiedelict, namelijk het letsel/de pijn/beschadiging/het nadeel wordt veroorzaakt door het niet ingrijpen van de eigenaar en niet door onmiddellijk menselijk toedoen. Bij het laten deelnemen van een dier aan een gevecht met een ander dier, kan het causale verband niet zonder meer worden meegenomen. Daarom is het twijfelachtig of dergelijke feiten onder de werking van deze artikelen vallen. Afgezien van deze juridische problemen is het buitengewoon moeilijk om deze feiten op te sporen. Hondengevechten zullen zich immers altijd in besloten kring afspelen, terwijl ook aangiften achterwege zullen blijven. De conclusie luidt dat geen van de genoemde delictsom-schrijvingen uit het Wetboek van Strafrecht een goede basis vormt om justitieel op te treden tegen de organisatoren van hondengevechten. Gelet op het feit dat deze wedstrijden in besloten kring plaatsvinden, biedt de Wet op de kansspelen evenmin mogelijkheden om op te treden.

b. Wet op de dierenbescherming

Ingevolge artikel 2 van de Wet op de dierenbescherming (Stb. 1961, 91) is het verboden zonder vergunning van burgemeester en wethouders als bedrijf uit te oefenen het kopen, ten verkoop voorradig hebben, verkopen, in bewaring nemen, africhten of doden van honden of katten. Aan de vergunning kunnen voorschriften worden verbonden. Oogmerk van de bepaling is de handel in alsmede de opvang en het doden van honden en katten te reguleren.

Nadere uitwerking heeft plaatsgevonden in het Honden- en Kattenbesluit 1981 (Stb. 412). De aan de vergunning gebonden voorschriften zien thans met name op de gezondheid en het welzijn van de honden en katten en hun identificatie en registratie. Belangrijke beperking van de regeling is dat het vergunningvereiste slechts geldt als de handelingen «als bedrijf» worden uitgeoefend. Dit houdt tevens in dat identificatie en registratie slechts plaatsvindt indien de dieren zich in dat circuit bevinden (dierenasiels en fokkerijen met vergunning).

c. Plaatselijke verordeningen

In plaatselijke verordeningen zijn uit hoofde van de handhaving van de openbare orde en veiligheid doorgaans ook bepalingen opgenomen met betrekking tot honden. De meeste van deze gemeentelijke verordeningen schrijven het aanlijnen voor. Daarnaast wordt de bevoegdheid gegeven de eigenaren van individuele honden die agressief gebleken zijn, een gebod om deze hond te muilkorven op te leggen. Recentelijk overweegt een aantal gemeenten maatregelen te treffen die in het bijzonder zijn toegesneden op de pit-bullterriërs.

d. Burgerlijk Wetboek

De civielrechtelijke regeling omtrent de vergoeding van schade door een dier toegebracht, is te vinden in artikel 1404 van het Burgerlijk Wetboek, dat de eigenaar of degene die zich ervan bedient, aansprakelijk stelt, «hetzij hetzelve onder zijn toezicht en bewaring, dan wel verdwaald of ontsnapt zij». Deze aansprakelijkheid moet, naar de uitleg van de Hoge Raad (7 maart 1980, NJ 1980, 353), worden opgevat als een risico-aansprakelijkheid; degene die wordt aangesproken, kan zich aan zijn aansprakelijkheid niet onttrekken door te bewijzen dat hij niet is tekortgeschoten in de zorg en waakzaamheid met betrekking tot het dier, die van hem konden worden gevergd. Zulke risico-aansprakelijkheid zal ook gelden, wanneer straks het nieuwe Burgerlijk Wetboek wordt ingevoerd (art. 6.3.2.8).

Als civielrechtelijke maatregel ter voorkoming van schade komt in geval van dreigend gevaar in aanmerking een aan de eigenaar of gebruiker op te leggen rechterlijk verbod, dat bijvoorbeeld buurtgenoten in het bijzonder in kort geding, kunnen vorderen.

IV. Pit-bulterriërs/andere gevaarlijke honden

Indien maatregelen in overweging genomen worden die specifiek dienen te voorzien in de problematiek van agressieve honden en in het bijzonder van pit-bulterriërs, dan doen zich onder meer onderstaande complicaties voor welke nadere studie vragen.

Allereerst rijst de vraag wat de oorsprong van de agressiviteit bij honden is. De erfelijke aanleg bij honden tot het vertonen van agressief gedrag verschilt per ras en per individuele hond. Naar het zich laat aanzien kan wel van een sterk erfelijk bepaalde aanleg voor agressief gedrag bij een aantal rassen sprake zijn doordat generaties lang op agressiviteit is geselecteerd. Daarnaast vertonen bepaalde rassen uiterlijke kenmerken die op geschiktheid voor agressief gedrag en gebruik kunnen duiden, zonder dat dit overigens in de praktijk het geval behoeft te zijn. Uitgaande van de aangeboren aanleg voor agressief gedrag kan door opvoeding en training dit gedrag zowel versterkt als verzwakt worden bij een individuele hond. Voorlopige conclusie lijkt dan ook te zijn dat onder andere pit-bulterriërs, maar ook een aantal andere rassen of typen eerder dan andere honden geneigd zijn tot het vertonen van agressief gedrag, ofwel door aanleg ofwel door training of een combinatie van beide.

Voorts lijkt het niet mogelijk de pit-bulterriër door rasaanduiding te omschrijven. De pit-bulterriër is waarschijnlijk oorspronkelijk ontstaan uit een kruising van de bulldog en een terrier-type waarbij later mogelijke andere rassen voor kruisingen gebruikt zijn. Verdere kruising kan in beginsel met elk honderas plaatsvinden. Naast rottweilers en mastiffs kan onder andere ook gedacht worden aan kruisingen met mastinos napoletano, brasileiros en argentinos. Uit dergelijke kruisingen ontstaan honden met (telkens) afwisselende uiterlijke kenmerken. Dit compliceert mogelijke regelgeving aangezien de omschrijving van het type op problemen stuit.

Niettegenstaande het voorgaande lijkt er overigens een aantal hondenrassen te onderscheiden waarvan de agressiviteit onomstotelijk vaststaat (Brasileiros en Argentinos). Het houden van dergelijke honden in Nederland komt mij dan ook bij voorbaat ongewenst voor.

V. Mogelijke maatregelen

Gezien de toenemende problematiek is het nodig een of meerdere maatregelen te treffen. De onder IV geschetste complicaties bemoeilijken echter een algemene en preventieve regelgeving. Voorts beoordelen verschillende groeperingen uit de maatschappij (o.a. dierenbeschermingsorganisaties en kynologische organisaties) de problematiek nogal verschillend, hetgeen voor de te treffen maatregelen een complicerende factor is. Ten slotte speelt de daadwerkelijke effectiviteit van de eventueel te treffen maatregelen een niet onaanzienlijke rol. Onverminderd het voorgaande zouden de volgende maatregelen overwogen kunnen worden.

A. Maatregelen met een preventief karakter

1. Uit het voorgaande volgt dat bekeken zou moeten worden of en in welke mate het mogelijk is voor bepaalde hondenrassen waarvan bij voorbaat vaststaat dat zij in de regel een agressief gedrag vertonen, een algeheel verbod in te voeren. Naar mijn voorlopige opvatting zou dit slechts een zeer beperkt aantal rassen kunnen betreffen, die hier overigens niet of nauwelijks gehouden worden (Brasileiros en Argentinos).

2. Naast te omschrijven hondenrassen waarbij het vertonen van agressief gedrag in het algemeen lijkt vast te staan, is er een groep die niet zonder meer te omschrijven is en waar mogelijkwerwijs sprake kan zijn van deels aangeleerd agressief gedrag. Nagegaan moet worden of deze groep afgebakend kan worden door het vaststellen van uiterlijke kenmerken. Het gaat hier bijvoorbeeld om de pit-bullterriër. Om vast te stellen of dergelijke honden daadwerkelijk agressief zijn laat het zich aanzien dat een gedrags-test uitkomst kan bieden. Een dergelijke gedragstest lijkt slechts praktisch uitvoerbaar indien het aantal honden dat daaraan wordt onderworpen gering is. De vraag doet zich voor welke gevolgen men verbindt aan een positief resultaat van een dergelijke gedragstest. Daarbij kan onder meer aan het volgende gedacht worden:

- a. Muilkorfgebod. Hierbij wordt aangetekend dat over de effecten van een dergelijk gebod verschillend gedacht wordt.
- b. Verbod tot houden. Een dergelijk verbod leidt ertoe dat de houder niets anders rest dan de uitvoer van de hond uit Nederland dan wel deze te laten afmaken.
- c. Afmaken. Bedacht dient te worden dat een dergelijke maatregel van zeer ingrijpende aard is en dat het met de nodige waarborgen zal moeten worden omkleed (waaronder een rechterlijke toetsing).

3. Introductie van bepalingen gericht op het fokken van honden. Het thans bij de Tweede Kamer aanhangige voorstel voor de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren biedt concrete mogelijkheden om ten aanzien van het fokken regelen te stellen (artikel 37m). Daarbij dient overigens te worden opgemerkt dat met een dergelijke regeling de aan de orde zijnde problematiek niet worden opgelost maar slechts beperkt aangezien een agressieve aanleg niet bepalend is (zie IV).

B. Overige maatregelen

1. Verhoging van de op artikel 425 Sr gestelde straf (thans maximaal zes dagen hechtenis of f 500,- boete). Deze wijziging kan bij voorbeeld worden meegenomen in de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren.

2. Het houden van hondengevechten kan op grond van artikel 37r van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren worden verboden. Hierbij dient bedacht te worden dat deze bepaling ziet op het welzijn van dieren. Overtreding van dit verbod zal moeilijk te controleren zijn.

3. Registratie van honden met bepaalde kenmerken. Zulks zou overwogen kunnen worden ter ondersteuning van andere te treffen maatregelen.

4. Voorlichting. De voorlichting aan het publiek en de handel kan worden geïntensiveerd met het doel potentiële kopers te ontraden dergelijke honden aan te schaffen. De vraagvermindering zal naar verwachting het fokken eveneens commercieel minder aantrekkelijk maken.

VI. Informatie-inwinning omtrent pit-bullterriërs

In de kamervragen van de heren Eversdijk en Van der Burg wordt tevens gevraagd of de regering bereid is medewerking te verlenen aan een vaste centrale informatie inwinning ten aanzien van pit-bullterriërs door de Stichting Landelijk Inspectiedienst Dierenbescherming zoals verwoord in de brief van 22 maart j.l. van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren.

Uit de brief van 22 maart j.l. blijkt dat de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren ervan uitgaat dat de informatieverzameling door de politie thans niet op adequate wijze plaatsvindt. Bedoelde informatieverzameling vindt voornamelijk plaats ten behoeve van de opsporing van de hiervoor genoemde overtredingen van het Wetboek van Strafrecht, het bij en krachtens de Wet op de Dierenbescherming gestelde en van de bepalingen van plaatselijke verordeningen. Het optreden tegen het fokken

is vanwege het ontbreken van regelgeving echter niet mogelijk. Naast haar taak bij de opsporing van strafbare feiten vervult de politie tevens een taak bij de (lokale) openbare-ordeproblematiek met betrekking tot de pit-bullterriër. Met het oog op het bovenstaande dient de politie dan ook haar centrale rol te blijven vervullen bij het verzamelen, analyseren en coördineren van de gegevens over de pit-bullterriër ten behoeve van genoemde doeleinden. Daarbij zij opgemerkt dat noch uit genoemde brief, noch op andere wijze blijkt dat de informatieverzameling door de politie in dit kader op inadequate wijze plaatsvindt. Uiteraard houdt de politie zich beschikbaar voor informatie die wordt aangeleverd door derden, zoals bijvoorbeeld de verschillende dierenbeschermingsorganisaties.

Indien regelen omtrent het fokken van honden aan de orde zijn, dan zullen deze een basis kunnen vinden in de toekomstige Gezondheids- en Welzijnswet voor dieren (zie V). De door mij aan te wijzen ambtenaren zullen naast de ambtenaren met een algemene opsporingsbevoegdheid, belast zijn met het toezicht op en de handhaving van het bij en krachtens deze wet bepaalde. De verzameling van de informatie die voor de uitvoering van deze taak noodzakelijk is, zal primair door de betrokken diensten moeten plaatsvinden.

Gelet op het bovenstaande zijn er geen gronden aanwezig om de Landelijke Inspectiedienst Dierenbescherming een centrale taak toe te kennen als vast centraal informatie-inwinningspunt.

VII. Nader onderzoek en instelling Commissie van advies

Het lijkt wenselijk de mogelijke maatregelen, mede gelet op de aanwezige complicaties, nader te bezien op hun haalbaarheid, uitvoerbaarheid en effectiviteit, alsmede op hun technische en juridische aspecten. Daarbij zal tevens aandacht geschonken moeten worden aan de vraag op welk bestuursniveau (centrale overheid of gemeente) de mogelijke maatregelen worden getroffen of uitgevoerd. Bij bijvoorbeeld het muilkorfgebod zouden gemeenten belast kunnen zijn met de maatregelen en de uitvoering. In overleg met de VNG zou daartoe een modelverordening kunnen worden opgesteld.

Teneinde duidelijkheid te verkrijgen over de mogelijk te treffen maatregelen ben ik voornemens een Commissie van advies in te stellen. Ik neem mij voor deze Commissie op zeer korte termijn te installeren en met haar werkzaamheden te doen aanvangen. De commissie, die onder het voorzitterschap zal staan van prof. dr. J. Bouw (hoogleraar zoötechniek gezelschapsdieren aan de faculteit der diergeneeskunde van de Rijksuniversiteit te Utrecht), zal voorts een voorgenomen samenstelling kennen met vertegenwoordigers van:

- de Raad van beheer op kynologisch gebied in Nederland;
- de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van dieren;
- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten;
- het Ministerie van Binnenlandse Zaken;
- het Ministerie van Landbouw en Visserij;
- het Ministerie van Justitie.

Ik acht het van belang dat de Commissie met spoed rapport uitbrengt.

Bijlage 2. Instellingsbeschikking van de Commissie van advies
agressief gedrag bij honden

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

9 juni 1988

No. J 6568

Directie Juridische en Bedrijfs-
organisatorische Zaken

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende dat in de op 30 mei 1988 aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden notitie inzake de problematiek van de pit-bullterriërs (Kamerstukken II, 1987-1988, 20 570, nr. 1) de instelling van een commissie van advies is aangekondigd en dat gelet op de complexiteit van de materie deze commissie dient te bestaan uit deskundigen;

BESLUIT:

Artikel 1

Er is een tijdelijke Commissie van advies agressief gedrag bij honden, hierna verder te noemen de commissie.

Artikel 2

1. De commissie heeft tot taak voorstellen te doen voor maatregelen ter voorkoming van gevaar voor mens of dier als gevolg van agressief gedrag van honden. Daarbij besteedt zij in ieder geval aandacht aan aspecten van het dierenwelzijn en de openbare orde en veiligheid, alsmede aan de uitvoerbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde maatregelen.
2. De commissie legt haar bevindingen en voorstellen neer in een uiterlijk op 1 september 1988 aan de Minister van Landbouw en Visserij uit te brengen rapport.

Artikel 3

1. In de commissie worden benoemd als lid:
 - a. Prof.dr. J. Bouw, tevens voorzitter;
 - b. mw. drs. J.H.C. Brooijmans-Schallenberg, op voordracht van de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland;
 - c. M. van Zuuren, op voordracht van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Dieren;
 - d. Prof. H. Rozemond, op voordracht van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde;

- e. W.A.L. Reijlink, op voordracht van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten;
- f. Mw. mr. C.E.M.G. Höfte, op voordracht van de Minister van Binnenlandse Zaken;
- g. Mw. mr. M.E. Portegies-Damave, op voordracht van de Minister van Justitie;
- h. ir. C.J. Janmaat en
- i. mr. P. Ritsema, op voordracht van de Minister van Landbouw en Visserij.

2. Bij ontstentenis der leden kunnen zij zich laten vervangen.

3. In het secretariaat van de commissie wordt door het Ministerie van Landbouw en Visserij voorzien.

Artikel 4

Het beheer van de bescheiden betreffende de werkzaamheden van de commissie geschiedt met inachtneming van de bepaling van het Besluit algemene secretarie-aangelegenheden rijksadministratie (Stb. 1980, 182) op overeenkomstige wijze als bij het Ministerie van Landbouw en Visserij.

Artikel 5

Deze regeling wordt bekend gemaakt in de Staatscourant en vervalt, behoudens verlenging, met ingang van 1 oktober 1988.

's-Gravenhage, 9 juni 1988

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,

(w.g.) G.J.M. Braks

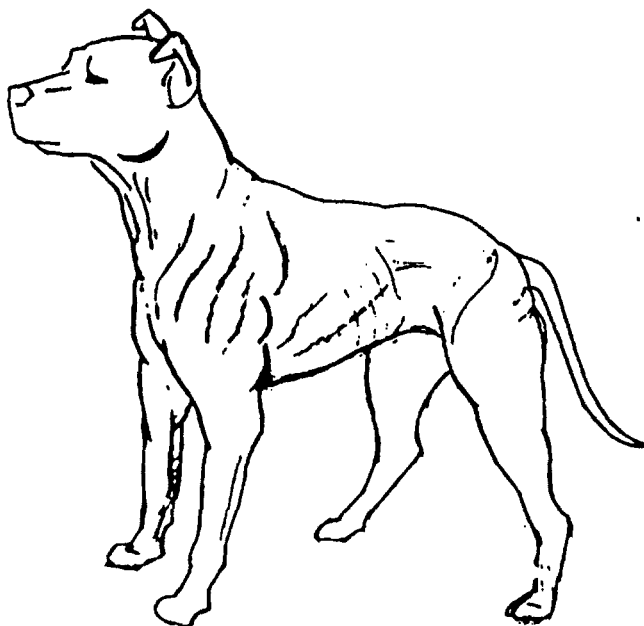
Toelichting voor de Staatscourant

In de onderhavige regeling is de in de op 30 mei jl. aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal gezonden notitie inzake de problematiek van de pit-bulterriërs aangekondigde Commissie van advies ingesteld. De (tijdelijke externe advies-)commissie zal uiterlijk 1 september 1988 rapport moeten uitbrengen, waarna zij weer wordt ontbonden. De commissie heeft het karakter van een deskundigencommissie. De leden zijn op basis van kennis van relevante aspecten van de materie benoemd.

Bijlage 3. Omschrijving van de belangrijkste karakteristieken
van het Pit Bull Terrier type

- . Algemene omschrijving:
 - gespierde gladharige hond
 - straalt kracht uit
 - atletisch, maar niet zeer slank
 - een zwaar front met in vergelijking een lichte achterhand
 - van opzij gezien maakt de hond een vierkante indruk
 - hoogte (schoft): 35-50 cm.
- . Hoofd:
 - geblokt, doosvormig, zwaar in verhouding tot het lichaam
 - brede kaaktakken
 - brede schedel
 - sterk ontwikkelde neusbrug
 - het gebied onder de ogen is opmerkelijk breed
 - sterk ontwikkelde kauwspieren
- . Voorsnuit:
 - geen spitse snuit
- . Oren:
 - hoog aan het hoofd geplaatst
 - tippend of gecoupeerd
 - geen rimpels
- . Ogen:
 - rond, diepliggend en betrekkelijk klein
 - breed uit elkaar geplaatst
- . Hals:
 - gespierd tot aan de schedel
 - kort

- . Borst:
 - diep
 - ruim gebogen ribben, naar onderen taps toelopend
 - breed
- . Rug:
 - gespierd
 - kort
- . Benen:
 - de voorbenen zijn recht en maken een zware, solide indruk
 - de heupen zijn breed en lang en lopen af in betrekkelijk lange achterbenen
- . Vacht:
 - kortharig
- . Staart:
 - laag aangezet
 - dun
 - vrij kort in relatie tot het lichaam
 - taps toelopend tot een fijne punt
 - of gecoupeerd

Bijlage 4. Overzicht jurisprudentie artikel 425 Wetboek van Strafrecht

A. Burgerlijke strafrechter

HR 14-3-1904, W 8049

HR 16-1-1922, NJ 1922, 343

HR 5-5-1930, NJ 1930, 1102

Hoog Militair Gerechthof (HMG) 26-10-1917, NJ 1918, 47

B. Administratieve rechter

Afdeling Rechtspraak R.v.St. 30-7-1982, AB 1983, nr. 16

Afdeling Rechtspraak R.v.St. 28-3-1983, no. R 03.83.1408/S 5472

(niet gepubliceerd)

Voorzitter Afdeling Rechtspraak R.v.St. 7-2-1986, kort geding
1986, nr. 170

Afdeling Rechtspraak R.v.St. 15-10-1986, weekoverzicht 1986, nr.
3401

Bijlage 5. Model-bepalingen Algemene Plaatselijke Verordening

Artikel 1 (Definities)

In deze verordening wordt verstaan onder:

- weg : a. alle voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande wegen of paden daaronder begrepen de daarin gelegen bruggen en duikers, de tot de wegen of paden behorende bermen en zijkanten, alsmede de aan de weg liggende en als zodanig aangeduide parkeerterreinen;
- b. al dan niet met enige beperking voor het publiek toegankelijke pleinen en open plaatsen, parken, plantsoenen, speelweiden, bossen en andere natuurterreinen, ijsvlakten en aanlegplaatsen voor vaartuigen;
- c. voor het publiek toegankelijke stoepen, trappen, portieken, gangen, passages en galerijen, welke uitsluitend tot voor bewoning in gebruik zijnde ruimte toegang geven en niet afsluitbaar zijn;
- d. andere voor het publiek toegankelijke, al dan niet afsluitbare stoepen, trappen, portieken, gangen, passages en galerijen; de afsluitbare alleen gedurende de tijd dat zij niet door of vanwege degene die daartoe naar burgerlijk recht bevoegd is, zijn afgesloten;
- muilkorf : muilkorf die voldoet aan het bepaalde in artikel 1 van de Regeling muilkorven voor honden bij hondsdelheid (Stcrt. 1988, 148);
- kort aanlijnen : aanlijnen van een hond met een lijn met een lengte, gemeten van hand tot halsband, die niet langer is dan 1,50 meter;
- gedrags- en gehoorzaamheids- cursus 1 : een door de georganiseerde kynologie gehouden gedrags- en gehoorzaamheids- cursus, waarbij het beoefenen van appèl en goed gedrag van een hond ten opzichte van mens en dier plaatsvindt.

Artikel 2 (Categorie I)

1. Het is de eigenaar of de houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen op of aan de weg of op het terrein van een ander, anders dan kort aangeliend en voorzien van een muilkorf, indien de hond behoort tot een door burgemeester en wethouders bij openbare kennisgeving als gevaarlijk aangemerkt ras of type hond of door kruising daarmee verkregen verwanten.
2. Voor het bepaalde in het eerste lid geldt bovendien, dat de hond moet zijn voorzien van een optisch leesbaar, niet verwijderbaar identificatiemerk in het oor of in de buikwand, inhoudende (eisen tatoutage aangeven).

Artikel 3 (Categorie II)

1. Het is anderen dan degene, die met een hond een opleiding voor bewakings-, opsporings- of verdedigingswerk bij een erkende instantie met goed gevolg heeft afgerond, verboden deze hond anders dan kort aangeliend op of aan de weg te laten verblijven of te laten lopen.
2. Het is de eigenaar of de houder van een hond, die voor bewakings-, opsporings- of verdedigingswerk bij een erkende instantie wordt of gedeeltelijk is opgeleid, verboden deze hond anders dan kort aangeliend op of aan de weg te laten verblijven of te laten lopen.
3. Het aanlijngebod als bedoeld in het eerste en tweede lid geldt niet, indien de hond vergezeld gaat van de eigenaar of de houder, die in het bezit is van tenminste een gedrags- en gehoorzaamheidscursus 1 diploma voor die betreffende hond.
4. Onverminderd het bepaalde in de voorgaande leden geldt, dat de hond moet zijn voorzien van een optisch leesbaar, niet verwijderbaar identificatiemerk in het oor of in de buikwand, inhoudende (eisen tattooage aangeven).
5. Onder een erkende instantie, bedoeld in het eerste en tweede lid, wordt verstaan:
 - a. onderafdelingen van rasverenigingen van werkhondenrassen;
 - b. Nederlandse Bond voor Gebruikshondensportverenigingen;
 - c. Koninklijke Nederlandse Politiehond Vereniging;
 - d. Nederlandse Bond voor de Diensthond.

Artikel 4 (Categorie III)

Het is de eigenaar of de houder van een hond verboden die hond te laten verblijven of te laten lopen op of aan de weg of op het terrein van een ander:

- a. anders dan kort aangeliend, nadat burgemeester en wethouders de eigenaar of de houder schriftelijk hebben medegedeeld, dat zij die hond gevaarlijk of hinderlijk achten en zij een aanlijngebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vinden;
- b. anders dan kort aangeliend en voorzien van een muilkorf, nadat burgemeester en wethouders de eigenaar of de houder schriftelijk hebben medegedeeld, dat zij die hond gevaarlijk of hinderlijk achten en zij een aanlijn- en muilkorfgebod in verband met het gedrag van die hond noodzakelijk vinden.